

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddetek: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računa: za ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti Cor. Post. No 11-3118
IZKljučno ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: mala mesečno Lit. 18.—,
za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Je-
trosom Lit. 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5. — Telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

BARBARSKI NAPAD NA RIM

Najbolj hudo je prizadet Tiburtinski okraj — Ameriški letalci so obstreljevali ženske in otroke s strojnimi — Bazilika sv. Lovrenca in pokopališče Verano opustošena z bombami

Rim, 20. jul. s. Anglosasi so včeraj zjutraj bombardirali Rim. V štirih valovih so se letalski gangsterji, ki so se že odlikovali v uničevanju cerkev, spomenikov, bolnišnic, zagnali na glavno mesto Italije z zalogami krave in divje tolpe, ki hlepi samopuševar in uničenju. Letalci, ki so izvedli napad na Rim, so zadelj ljudske okraje, kjer prebivajo delavci in namočeni priseljeniki naroda, ki je najbolj pristen izraz neukrotljivosti naše neukrotljive rase in ki je tudi pod strahovitim dežjem bomb dokazal svojo marnost in svoj pogum.

V dokaz, kako so ameriški piloti priznali kulturni in verski središčem — z angleškega uradnega vira se je zadrževalo da so vsi piloti dobili navodila, naj preprečijo povzročitev škode v kulturnih in verskih središčih — je dejstvo opustošenega monumentalnega pokopališča Verana, kjer je bilo mnogo umetnin uničenih in mnogo grobov razdejanih. Setoskrusno delo so opravili ameriški bombniki z uničenjem stare in čašene bazilike sv. Lavrencija ob vhodu na pokopališče, katero je zgradil cesar Konstantin leta 330 in ki je sveta omikarstvu svetu zaradi svojih tisoletnih spominov in svoje ogromne umetniške vrednosti. Od slavne bazilike je ostal samo del stranskega zidovja. Samo dva stebra sta ostala od velikih monumentalnih vrat. Vsa umetniška okna so bila razbita. Razdrobljen pa je tudi mozaik na predelju, ki je neprecenljive vrednosti. V baziliki je bilo nekaj grobov svetih mučencev in papežev med njimi grob papeža Pija IX.

Treba je spomniti, da je bila bazilika sv. Lavrencija v neposredni odvisnosti od Sv. stolice ter je uživala pravice eksteritorialnosti. Navzlic formalni obljubi Roosevelta papežu, da se bo prizaneslo kulturnim in verskim zgradbam, so se angloameriški piloti zagnali za izredno divjostjo proti slavni tisoletni baziliki. Omeniti je nadalje, da

so številne barbarske tolpe, ki so vstopile v večno mesto v prejšnjih stoletjih, vedno spoštovala veliki verski in umetniški spomeniki.

»Osvoboditelji« tudi niso prizanesli vsej kulturnemu mestu, kjer so bila zadata, pošodovana in opustošena med drugim poslopja splošne klinike, ortopedične klinike in zavoda za javno zdravstvo. Poškodbe so nastale od bomb, ki so kasneje eksplodirale. Naravnost divjske je sovražnikovo opustošenje v ljudskih okrajih San Lorenza, Tiburtina in Prenestina, kjer je bilo uničenih mnogo hiš, še več pa poškodovanih. V nekaterih ulicah teh okrajev so bombe izkopale tudi velike luknje, izkoreninile drevesa in pošodovale javne vrtove. Na trgu Prenestina je nekaj letal, ki so se nizko spustila, obstreljevala s strojnimi civilno prebivalstvo, obstoječe po večini iz žen in otrok, ki so tekli proti zakloniščem in ki so padli kot žrtev morilcev. Na tem področju je bilo največ žrtev. Bombardiranje je bilo tudi dobrodelni zavod, v katerem je 500 sirot. Mnogo družin iz nižjih slojev še blodi po ruševinah, preklinjajo letalske gangsterje in skušajo rešiti žene in ranjene otroke. Globoko in silovito čustvo sovražstva je zajelo vse prebivalce Rima zaradi tega zločina. Glejajo svoje porušene hiše in vzklajajo: »To so Rooseveltovi in Churchillovi vojaški objekti.« Prebivalstvo Rima je bilo vredno svoje zgodovine, svojih izročil in svojega imena. Rimljani si niso delali nikoli utvar glede zatrevane imunosti. Nikoli niso mislili, da si Anglosasi ne bi dali duška svojemu barbarstvu kot poklon pretekli slavi mesta, ki je bilo učitelj omikarstvu svetu, in kot poklon katoličanstvu, čegar zagrnjeni sovražniki so. Rimljani so preneli s trdno dušo in vednim pogumom to preizkušnjo, s katero so prišli v prvo črto vojne, ki jo Italija bide z živostjo ponosnega in moškega naroda.

Papež Pij XII. na kraju razdejanja

Z boleščjo si je papež ogledal razvaline staroslovne bazilike sv. Lavrencija

Rim, 20. jul. s. Papež se je včeraj ob spremstvu samo namestnika državnega tajništva monsign. Montinija brez vsakega drugega spremstva osebnosti papeževnega dvora, ki ga navadno vedno spremlja, podal ob 18. uri v avtomobilu do bazilike sv. Lavrencija ob pokopališču Verano. Med bombardiranjem je ostal miren in zaupen v svojem stanovanju, ko je pa prenehal alarm, je takoj zahteval obvestila o škodi zaradi napada in ko je zvedel, da so bombe zadele mnogo hiš in ustanov, je bil zaradi tega precej ozlobočen. Ta njegova bol je bila še večja, ko je doznal, da je več bomb zadelo in porušilo »extra mures« neuhajajočo baziliko sv. Lavrencija. Takoj je sklenil, prepricati se o škodi in videti, kaj je ostalo od stare zgradbe, v kateri ležijo ostanke njegovega prednika Pija IX. Ob 18. uri je zapustil vatikansko mesto. Nič ne bil počen o tem njegovem sklepu. Ko je prišel do bližine Verana, je dobil prvi vtis katastrofalnih posledic napada. Mnogoča ženska iz ljudstva je napadla občen trg, na katerem so ležale stoletne ciprese, ki jih je zrušila uničevalna blaznost. Te ciprese so bile zlezi okvir do bivališča, kjer prebivajo dragi svojci ljudstva. Na trgu so bile luknje in razbitine. Papež je gledal z boleščjo žalosten prizor. Ko ga je množica spoznala, mu je priredila manifestacijo ljubezni, ki je gnila dušo poglavarja krščanske cerkve. Sv. Oče je bil izredno bled. Razoglav je Pij XII. s težavo stopil iz avtomobila ter je za trenutek gledal ruševine slavne bazilike. Ničesar ni ostalo od nje, kar je tvorilo enega izmed najlepših svetlišč in tudi najstarejših v Rimu. Portala ni več. Od marmornatih stebrov sta ostala po koncu samo dva, toda eden je bolj nagnjen kakor zvonik v Pisi. Slikarje so tako opustošene, kakor bi jih razpraskala roka z železnim ročavom. Nad nekdanjim arkadnim hodnikom se vidijo ostanke starega lesenega okna, katerega deli so se pogrezali v kup ruševin iz razbite opeke.

Papež blagoslovilja narod

Papež je vse to videl in njegovo srce se je solzilo, njegova stisnjena usta pa so molila. Ta njegova molitev ni bila samo za današnje žrtve, temveč tudi za uboge umrle, ki so doslej spali svoj mir sen pod znamenjem križa in ki so jih profanirali ameriški gangsterji, kateri se hočejo pred-

staviti v obliki osvoboditeljev. Po tej nemi molitvi je Pij XII. med tem, ko je množica delila z njim njegovo veliko bol, razumevala njeno pomen, potem ko je razklenil roke in blagoslovil narod svojega ljubljene Rima, kajti ni samo Rimljan iz Rima, temveč tudi božji namestnik v tej njemu najljubši zemlji, pokleknil od zbran, mistični tišini vseh. Papež je pred ruševinami mnogih barbarov, pred svečano veličastnostjo smrti pokopališča blagoslovil narod. Nekaj trenutkov nato, ko so se verniki še bolj približali papežu, je dal poljubiti najbližjim roko, kakor je vstopil v avtomobil ob obnovljenih manifestacijah vdanoosti in poklonitvi ter zapustil kraj nesreče.

Pij XII. se ni takoj vrnil v Vatikan. Hotel se je podati tudi v bližnje ceste, kjer so se videle posledice divjega besa bombardiranj. Tudi na teh z ljudstvom napoljenih cestah je bil papež predmet manifestacij vere ter je blagoslovil ljudstvo. Na kraj so prišli tudi kardinal, vikarij Marchetti Selvaggiani, kardinal Caccia-Dominioni, monsign. Praglia, podgerent Rima, monsign. Respighi, prefekt papeškega ceremonijala in drugi prelati.

Razdejanje v baziliki

Od bazilike sv. Lavrencija je le malo ostalo. Lesena streha se je zrušila. Slike Franceschinijeve so po večini uničene. Predstavljale so pokop sv. Stefana in sv. Lavrencija. Tudi papeški oltar je utrpel hudo škodo. Marmornati baldahin je okrušen na vogalih. Oltar nudi žalostno sliko. Svečniki so prevrnjeni. Dva marmornata kipa ob ciboriju sta zrušena. Sam oltar je razbit. Ob strani na tleh leži prt, ki je pokrival menso Baldahin, ki je bil delo starih podobarjev, je bil posvečen leta 1148 kakor prvič napis nad baldahinom. Orgle so razbite in cevi, iz katerih se je dvigal mogočen glas, med svetimi obredi, so zvite in prevrnjene. Tudi stara prižnica je poškodovana in vse njeno okrasje. Zmagoslavni lok s starim mozaikom, ki ga je restavriral Pelagio II. in ki predstavlja Krista, sv. Petra, sv. Pavla, sv. Lavrencija in druge svetnike, še stoji, toda eden izmed mozaikov ima močno razpoko. Grob Pija IX. je nepoškodovan. Majhno škodo je utrpelo tudi Najsvetejše, ki je bilo zadeto, toda ne porušeno. Ciborij je nepoškodovan in očetje kapucini, ki upravljajo baziliko, so po napadu iz njega vzeli Najsvetejše.

ških političnih krogih. Izrekel je svojo obsodbo nad sramotnim zločedom, izvršenim po narodu angleškega jezika proti večnemu Rimu, materi človeške omike. — Minister je podčrtal dejstvo, da bi se moral ves svet dvigniti proti takemu barbarškemu sistemu, za katerega ni nobenega opravičila in katerega je mogoče pojasniti samo z pokvarjenostjo ljudi, ki so dali ukaz in morilcev, ki so povele izvršili.

Berlin, 20. jul. s. Politično diplomatski sodrnik nemške poradne agencije piše, da so ameriški letalci kljub svoji obla-

bi papežu metali ob svojem napadu na večno mesto na slepo bombe na slavne spomenike krščanstva in umetnosti, kateri so bili zadeti in uničeni skupno s stanovanjskimi hišami in drugim kulturnimi ustanovami. Kakor v primeru Churchillove in Rooseveltove poslanice italijanskemu narodu, tako je tudi v terorističnem napadu na Rim jasno spoznat izredno politično akcijo z namenom, da se stre morala civilnega prebivalstva. Drug smoter ni bil in ne bo dosežen. Nasprotno, ta zadnji zločin bo samo ojačal italijanski narod v njegovi odločitvi za odpor do skrajnosti.

Monakovo, 20. jul. s. »Münchener Nachrichten« se bavijo z ustrahovalnim napadom na Rim. List pripominja, da je sovražnik dolgo okleval, naposled pa se je odločil k strahovitemu zločinu in obmetaval z bombami večno mesto, središče in srce vsega krščanstva. Samo 9 dni je preteklo, pravi list, odkar je predsednik Roosevelt ob napadu na Sicilijo naslovil papežu poslanico, ki je bila po radiu prej objavljena, preden je dospela v Vatikan. V tej poslanici je predsednik Roosevelt svečano zatrdil, da hoče na vsak način spoštovati nevtralnost Vatikankega mesta, cerkve, ležeče zunaj vatikanskih zidov, ter druga poslopja, ki kakor koli služijo bogochastju. Danes je zgodovinska bazilika sv. Lavrencija, ki jo je l. 330 ustanovil cesar Konstantin ter je lastnina Vatikanu, le še kup kadežih se razvalin. To tako torej vedno obljube in obveznosti, ki jih sprejemajo Anglosasi vprico vsega sveta. Se več: v letakih, ki so jih sovražni letalci metali prejšnji večer ali na dan podlega napada, ki je bil izvršen v več zaporednih valovih, so javljali Rimljanom, da bo napad omejen izključno na vojaške cilje, kljub temu pa so bila zadeta ljudska bivališča v Rimu. Ne glede na žalost in bolečino, ki jo Rim prenaša kakor vsa posestrima mesta, ima obstreljevanje večnega mesta, kjer se lahko obudejujejo dokazi 3000letne omike, neprimeren globlji pomen. Ta Rim ne pripada samo Italijanom, marveč vsemu svetu in kdor je bombardiral to mesto iz čisto ustrahovalnih razlogov — Rim je mesto brez vsake industrije — je zagrešil čin neskončnega barbarstva, ki ne bo sovražniku nikoli odpustil.

Budimpešta, 20. jul. s. Bombardiranje Rima je povzročilo največje ogorčenje v Budimpešti. Barbarske metode, ki jih uporabljajo angloameriško letalstvo napram ostalim mestom, so kazale, da bo tudi Rim bombardiran. Kar je najbolj odvratno, poročala poročila »Budapesti Ertesito«, je dejstvo, da hočejo Angleži svetu dopovedati, da spoštujejo rimske spomenike, bila pa je porušena bazilika sv. Lavrencija. Dejstvo, da naj bi angloameriški letalci dobili povelje, naj ne poškodujejo kulturnih spomenikov in cerkev, se ne more tolažiti kot kavalersko dejanje, ker obstoja anglosaška taktika v tem, da mečejo bombe iz višine nekaj tisoč metrov. Malo dni je preteklo, naglašala poročila agencija, odkar je predsednik Roosevelt dal papežu zagotovilo, da bo prizanešeno cerkvam in umetniškim spomenikom. Če je ta teroristični napad posledica besa, katerega je med Angleži povzročilo neupogljivost zadržanje italijanskega naroda spričo Rooseveltove in Churchillove poslanice, je dokazano, da obljube papežu niso bile držane. V Budimpešti se vprašujejo, zaključuje »Budapesti Ertesito«, ali ni obvladujoči položaj boljševikov v zavezniškem svetu vsilil ta preobrat v vojskovanju Anglosasov. Ali je dejansko volja Anglije in Amerike, da uniči vse spomenike zapadne kulture, kateri Angleži kakor Američani toliko dolgujejo?

Zagreb, 20. jul. s. Tudi Večno mesto je bilo cilj uničevalnega angloameriškega besa, tak je naslov, ki ga z velikimi črkami objavlja »Hrvatski Narod« nad večrajšim vojnim poročilom italijanskih Oboroženih sil.

Izmenjava straže v zavodu za fašistično kulturo

Rim, 19. jul. l. Ob navzočnosti podtajnika Stranke prof. Cucca se je včeraj izmenjala straža v predsedništvu Narodnega zavoda za fašistično kulturo. Po plemenitih besedah obhajajočega profesorja Camilla Pellizzija in novega predsednika prof. Giuseppeja Maggiora je podtajnik Stranke opozoril na oziroma visoke duhovnosti in trdne zavesti. Po izmenjavi straže je očrtal naloge in delo, ki naj ga ustanova opravi. Davi je tajnik Stranke ob navzočnosti podtajnika sprejel profesorja Maggiora in profesorja Pellizzija.

Novi upravni svet beneške Biennale

Rim, 19. jul. s. Z Ducejevim dekretom je bil obnovljen upravni svet avtonomne ustanove »Beneška Biennale«, mednarodne razstave umetnosti. V upravni svet so poklicani senator grof Giuseppe Volpi di Misurata, državni minister, kot predsednik; inž. Giovanni Battista all'Armi, župan v Benetkah, kot podpredsednik; kot člani: dr. Felice Fulchignoli, zastopnik PNF, nac. svetnik Antonio Marini, zastopnik ministra za narodno vzgojo; dr. Virginio Bertuccioli, zastopnik ministra za korporacije; dr. Amedeo Tosti, generalni inšpektor, zastopnik ministra za ljudsko kulturo; odvetnik Vilfredo Casellati, predsednik Beneške pokrajine, in dr. Cornelio di Marzio, predsednik fašistične narodne konfederacije profesionalistov in umetnikov.

Smrt pisateljca Carla Zangarija

Bologna, 19. jul. s. Davi je umrl v neki kliniki pisatelj in pesnik Carlo Zangari.

Tenace resistenza in Sicilia

I sommergibili italiani hanno affondato un piroscafo nemico da 8000 tonnellate e silurato una nave di grande stazza — Riusciti attacchi aerei dell'Asse contro il naviglio avversario

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

L'aumentata pressione nemica, lungo lo schieramento delle truppe dell'Asse in Sicilia continua ad essere tenacemente contrastata.

Ad oriente della Sicilia sommergibili italiani affondavano un piroscafo da 8000 tonn.; e ne siluravano un'altro di grosso tonnellaggio; un unità mercantile di media stazza ed una da guerra di tipo imprecisato venivano colpiti da nostri aerei siluranti.

Nella rada di Augusta e nel porto di La Valletta bombardieri italiani e germanici danneggiavano naviglio nemico alla fonda. I danni arrecati dalle formazioni americane, che con alcune centinaia di quadrimotori hanno ieri durante tre ore attaccato Roma sono ingenti; risultano, tra gli altri gravemente colpiti e in parte distrutti edifici sacri al culto e alla scienza.

za e quartieri di abitazioni operai: in particolare la basilica di San Lorenzo il cimitero del Verano, la città universitaria, il complesso ospedaliero del Policlinico; i caserzi popolari delle zone Prenestina e Latina. Il numero delle vittime civili finora accertate ascende a 16.000 morti e 1659 feriti.

Durante e dopo l'incursione la popolazione ha dato esempio di disciplina e di calma.

Sette velivoli sono stati abbattuti dalle artiglierie contraeree e uno dalla caccia. Questa notte Napoli e minori località della Campania e del Lazio sono state obbiettivo di incursioni avversarie: sono segnalati danni non gravi e limitate perdite tra la popolazione.

Il sommergibile che ha colato a picco un piroscafo da 8000 tonn. nelle acque orientali della Sicilia è comandato dal tenente di vascello Claudio Celli da Venezia.

Trdovraten odpor na Siciliji

Italijanske podmornice so potopile sovražni 8000-tonski parnik in torpedirale nadaljnjo ladjo velike tonaže — Uspešni napadi osnih letal na sovražnikovo ladjejeve

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 20. julija naslednje št. 1.151 vojno poročilo:

Opačenom pritisku sovražnika se čete Osi na Siciliji vzdolj svojih postojank žilavo upirajo.

Na vzhodu Sicilije so italijanske podmornice potopile 8.000-tonski parnik in torpedirale neko drugo ladjo velike tonaže. Neka trgovska enota srednje velikosti in ena lovska ladja nedoločenege tipa sta bili zadeti od naših letalskih torpedov.

V luki v Augusti in v pristanišču v La Valletti so italijanski in mistični bombniki poškodovali tam zasidrano sovražno ladjejeve.

Škoda, ki so jo prizadeli ameriški letalci, ki so včeraj z nekoliko stotinami štirimotornikov 3 ure napadali Rim, je znatna. Med drugim so hudo zadeta in deloma porušena poslopja, posvečena bogochastju in znanosti, ter bivališča v delavskih okrajih mesta, zlasti bazilika sv. Lavrencija, pokopališče Verano, vseučiliško mesto, bolniška skupina poliklinike ter ljudska bivališča v prenestinskem in latinskem okolišu. Število civilnih žrtev doslej ugotovljenih znaša 166 mrtvih in 1.659 ranjenih.

Med letalskim napadom in po njem je ljudstvo pokazalo zgledno disciplino in mir.

Proletarsko topanstvo je zblo 7 letal, lovel pa eno.

Ponoči so bili Neapelj in manjši kraji v Kampaniji in v Luciji cilj sovražnih poletov. Javljene so lažje škode in omejeno število žrtev med prebivalstvom.

Podmornica, ki je potopila 8.000-tonski parnik v vodah na vzhodu Sicilije, je pod poveljstvom poročnika bojnega broda Claudio Cellija iz Benek.

Kralj in Kraljica pri prizadetih

Rim, 19. jul. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar se je po današnjem letalskem napadu na Rim takoj podal v vse prizadete okraje.

Poslanica Tajnika Stranke italijanskemu narodu

Govor, ki ga je Tajnik Stranke Carlo Scorza naslovil po radiu Italijanom, je bil deležen obširnih razprav v vseh nevtrajnih in sovražnih deželah. Vsakdo je postal pozoren na važnost besedi, izrečenih narodu v orožju s ponosno odkritostjo. Carlo Scorza je imel realistične in istočasno humanosti in plemenitosti poln govor. On je pač znal najti prav besede za Italijane ob tej uri boja, česar angleški in ameriški propagandisti niso znali, in zato so njegove besede prodirle do srca tega naroda, ponosnega na svoje dostojanstvo in na svojo pravico, ki ga je neuvidevnost Churchillova in Rooseveltova grenko užalila.

Tajnik fašistične stranke ni govoril, da bi ga razumeli tisti, ki ne čutijo italijansko. On se je hotel obrniti izključno na Italijane mest in podeželja in prebivalstvo, ki je že trpelo pod zločinsko sovražnikovo žalitvijo, in na prebivalstvo, ki se čuti duhovno pripravljeno na trpljenje in borbo. Če bo treba, da pokaže sovražniku, da je Italija enotna od Alp do morja in da bo lesto in trpljenje le še bolj utrjuje nerazrušljive vezi, ki spajajo njeno ljudstvo.

Carlo Scorza je pojasnil pamen svojega govora, ki je dejal:

Medtem ko vojna divja v naših krajih in uničuje sovražnik cerkve, hiše in pokopališča ter je vse zaupano učinkovitosti orožja in hrabrosti vojakov, se bo čudno zdelo, da govorim, toda moj govor bo suh in veren, kakor se spodobi, kadar v zgodovinskem času bjejo svečane ure. Ne bomo polemizirali. Za dovažanje hrane našemu moralnemu odporu in za proglaševanje neopremljenosti naše vere v zmago nimamo potrebe vzpodbujati sovražne narode, da bi se uprli svojim vladam. Nepriljetelj se sovrži in se ostro pobija, toda se ne prestraši zaničanja.

Ko je povedal v nagli in odlični sintezi, kaj v tem trenutku predstavlja za vse Italijane slika naroda, mučenega od bomb, dočim ga dva najbogatejša imperija, najpoplonejša in najtrša na svetu, hočeta podvreči in oropati, je govornik slovesno zatrdil voljo po miru, ki je vedno prevečvala Italijo in njenega Duceja. Pripomnil je, da je Duce večkrat v teh poslednjih letih zastavljal svoj genij za to, da bi se ohranil mir med evropskimi državami v vzajemnem, poštenem razumevanju dolžnosti in pravice vsakega, v enaki razdelitvi onih gospodarskih elementov, ki zagotavljajo narodu vsaj najmanjšo mero blagostanja in miru.

Govornik je opisal konstruktivno delo fašistične Italije, ki je iskala samo kruha in dela za svoje sinove, ter je osvetlil duhovno činitelje, ki so v teh zadnjih 23 letih združili Italijane, ter zatrdil, — in iz njegovih ust je govorilo vseh 45 milijonov Italijanov —, da »zahtevamo svečano polno in popolno odgovornost za vojno«, kajti nihče se ne misli odtegniti tej častni obveznosti.

Spomnil se je naporov Italijanov, žrtev junakov, hrabrosti njihovih vojakov za pridobitev boljše bodočnosti deželi, spomnil se je spontane žrtve legionarjev, ki so v Spaniji prispevali skupno z junaki njih pehoti m. Caudilla za rešitev katoliške in sredozemske omike pred boljševiškim besom. Italijanski narod čuti, da bi vse to bilo zaman in da bi nič ne veljala njegova preteklost, če ne bi mogel prenesti te strašne preizkušnje.

Z neposrednim sodelovanjem nemške zavvezice in z daljnjejo, toda nič manj učinkovito vzajemnostjo Japonske vzdržuje Italija — odred moči proti milijonom in milijonom postrojenih sovražnikov vseh ras —

Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje s 1. strani

ped zemlje proti obširnosti celin, izkorišča-
nih od sovražnika, kos morja proti ogrom-
nosti oceanov, ki jih obvladuje sovražnik
— že tri leta najkrutejše napade, ki jih
pozna zgodovina.

Dve leti je njena mornarica obvladovala
Sredozemlje sprito najmočnejše mornarice
sveta, njena letala so obvladovala nebo
sprito bogastva največje industrije sveta,
njene polke so zanesli hru v hišo najbolj
oholega sovražnika. Nad dve leti je morala
Anglija trpeti našo najdržnjevo akcijo, nad
dve leti je bila prisiljena čuvati vrata svo-
jega imperija. Šele pred 10 meseci je mo-
gla Anglija, ki so se njeni moči pridružila
moč Združenih držav in viri francoskega
kolonialnega imperija, prevzeti pobudo v
Sredozemlju.

Danes smo mi prisiljeni braniti se v svoji
hiši. Ali moramo zaradi tega obupati bolj,
kakor je obupal sovražnik, ko je potekalo
vse njegovo življenje v podzemeljskih za-
kloniščih in je njegov zaklad plul pod vi-
karsko zaščito, ko ga je Japonska pregnala
s Pacifika in ko so ga Združene države
iztisnile iz Atlantika? Italijani danes bolj
ko kdaj kolj prej branijo svojo bodočnost
in s tem branijo Evropo najzlostnejše usode.
»Italijanski narod ve,« je dejal govornik,
»da je to vojna celin, ve pa tudi, da
Italija ni valcom Evrope, ob katerem se
morajo razbiti najhujši valovi sovražne
napada, čeprav je živ, integralen in bistven
del življenja naše stare celine: brez njega
ne bi imela moderna in bodoča Evropa no-
benega smisla. Italijanski narod ve, da je
to vojna plemen, v kateri so Anglo-Ameri-
čani samo predstraža onih ogromnih valov
njih plemen, ki napadajo duhovno in fi-
zično nedotakljivost narodov najvišje omi-
ke. Zato se bori z obupno besnostjo, ker
hoče rešiti samega sebe in svoje plemenite
poslanstvo.

Z moškim ponosom vojaka, ki si ne taj
možnosti sovražnika, je Carlo Scorza očrtal

sedanji položaj, proučil nato težkoče An-
gio-Američanov ter zaključil:

»Mi ne govorimo besed prazne tolažbe
za same sebe, ako trdimo, da je neprijatelj,
čeprav je v trenutku zmagovit in močan,
v kleščah bojazni časa. Sovražniku ne za-
dostuje, ako naglo postopa. Njemu je po-
trebno zaigati etape, ako hoče podprati
nade na zmago.«

Govornik se je nato ustavil pri opisova-
nju razvalin uničenih mest, trpljenja neob-
oroženih in izgnanih zakladov ter je pri
tem uporabljal besede gniljive humanosti.
Toda iz njegovih besed, dasi je bilo iz njih
čuti bolelost nad tolikimi izgubami, je vre-
la gotovost, da se bo Italija, kakor je že
tolikokrat in tolikokrat v svoji zgodovini
trpela, krvavela in gorela, preridala sijaj-
nejša in čudovitejša. Govornik svojim po-
slušalcem ni prikrival, kaj bi bilo iz Itali-
je, ako bi sovražnik zmagal. Prav zato, da
se izognejo temu, da bi najzlostnejša usoda
zadelo zibelko omike, so Italijani pre-
žeti v tej uri z eno samo voljo: z voljo do
odpora. »Toda to ne zadostuje,« je dejal
Carlo Scorza, »če ni v središču vsega na-
šega bitja obupna volja po premaganju
točke pasivnega odpora, da se preide v tre-
nutku, ko se bo opazilo prvo popuščanje
nasprotnega pritiska, k najslabšeji reak-
ciji. Ne torej volja navadnega odpora, ne
torej skoro fatalistična zavest, da je dovolj
sprejemati sovražne udarce, marveč duhov-
na in gmotna priprava za vračanje udarca
za udarec, napada za napad, uničenja za
uničenje. Sovražnik se je vrgel v podjetje,
v katerega je položil vse svoje upanje. Če
ostanemo neustrašni, bomo izčrpali sunek
in ga zadržali. Ne samo to, temveč na naš-
em ozemlju, na svetih tleh domovine, bo-
mo našli najboljšje pogoje, da se povzpae-
mo in dosežemo zmago. Italija je vedno v
stoletjih dokazala, da se je pogreznjena in
prisiljena v najhujše prepače tragedije in
bolesti zopet dvignila s svojo krepostjo k
rešitvi in življenju.

General Hazon

Žrtve letalskega napada

Rim, 20. jul. s. Med sovražnim letalskim
napadom na Rim sta našla junaško smrt,
ko sta hitela proti prizadetim krajem, ge-
neral Eksc. Azzolino Hazon, poveljnik Kr.
karabinerjev, ter načelnik njegovega glav-
nega stana polkovnik Ulderico Barengo.
General Hazon se je rodil v Turinu dne
20. julija l. 1883 ter je imel nad 36 let
službe, katerih del je prebil pri alpinčih,
ostalo pa pri Kr. karabinerjih. Bil je bo-
jevnik treh vojn. Kot poročnik planincev
se je udeležil italijansko-turške vojne leta
1911-1912, v činu kapetana Kr. karabiner-
jev se je udeležil italijansko-avstrijske
vojne leta 1915-1918, kot polkovnik pa
italijansko-ahesinske vojne, kjer je bil vr-
hovni poveljnik Kr. karabinerjev v Itali-
janski vzhodni Afriki. To mesto je opravil
ljal od začetka sovražnosti do julija mese-
ca l. 1938 in si je zaslužil izredno napre-
dovanje za vojne zasluge. Bil je odlikovan
z bronasto svetinjo in z vojnimi križcem
za vojaške zasluge. Za poveljnika Kr. ka-
rabinerjev je bil imenovan 27. februarja
tega leta.

Iz Hrvatske

Cestitke za Poglavnikov rojstni dan. Ka-
kor smo že poročali, je pred dnevi imel
Poglavnik svoj rojstni dan. Ob tej priliki
so mu čestitali Kralj in Cesar Viktor
Emanuel, Duce, Hitler, bolgarski car Bo-
ris, designirani hrvatski kralj vojvoda D'
Aosta, maršal Antonescu, predsednik Ti-
so, maršal Göring in zunanji minister Rib-
bentrop.

Dar generala Robottiha revnemu prebi-
valstvu. Poveljnik II. italijanske armade
je ob svojem nedavnem obisku v Kninu da-
roval za siromašno hrvatsko prebivalstvo
mesta 5 stotov moke, 5 stotov testenjin in
stot sladkorja.

Ustašnje pri Poglavinu. Pretekli če-
trtek je Poglavnik sprejel funkcionarke
ustaške mladine, ki so obiskovale 10 dne-
ni tečaj v Zagrebu. Na pozdravne besede
Zore Dursperje je Poglavnik v daljših
izjavah opominjal funkcionarke, naj
vseposredno čuvajo ustaška načela, da bo-
do uspele v svojem delu.

Dr. Ivan Krajač predsednik Hrvatske-
ga planinskega društva. Državni vodja
za sport in telesno vzgojo je imenoval za
predsednika Hrvatskega planinskega dru-
štva državnega svetnika dr. Ivana Kraja-
ča.

Rekrutna prisega. Preteklo nedeljo do-
polnile je bila v tabornišku Ilije Gregorčiča
v Zagrebu svečana prisega vseh rekrutov
zagrebške posade.

Zdravniški pregled rezervnih častnikov.
Da se ugotovi stopnja telesne sposobnosti
pasameznih rezervnih častnikov, je vojni
minister pozval vse rezervne častnike, ki
so bili v bivši Jugoslaviji predlagani za
stalno nesposobne ali samo za uradno služ-
bo sposobne, na ponoven zdravniški pregled.

Frankiranje z legionskimi znamkami.
Hrvatski listi poročajo, da je od 15. t. m.
obvezno frankiranje poštnih pošilk z
znamkami v korist hrvatskih legionarjev.
Kot poštna pristojbina velja samo temelj-
na vrednost znamke. Priročnostne znamke
v korist hrvatskih legionarjev ostanemo v
prometu do konca avgusta.

Kulturni dogovor med Hrvatsko in Ru-
munijo. Že nekaj dni se v Bukarestu mudi
hrvatsko odposlanstvo, ki vodi pogajanja
za sporazum o kulturnem sodelovanju med
Rumunijo in Hrvatsko.

Dva milijona kun je zadel srečka 51.743.
Pretekli četrtak je bilo v Zagrebu zaklju-
čeno žrebanje 3. kola državne razredne lo-
terije, ki se je začelo 6. t. m. Največji do-
biček 2 milijona kun je zadel srečka 61.743.
Žrebanje 4. kola se bo pričelo 21. avgusta
in bo trajalo do konca meseca.

Vodja hrvatskih delavcev v Nemčiji. Kot
gost nemške delovne službe se muči v
Nemčiji vodja hrvatskih delavcev Palčić.
Med drugim je obiskal tudi tečaj hrvatskih
gojencev v nemški voditeljski šoli.

Mladina za mladino. V dvorani delav-
ske zbornice v Zagrebu je ustaška mladina
priredila akademijo, ki so se je med dru-
gimi udeležili tudi nekateri odličniki z mi-
nistrom dr. Sušičem na čelu. Izbrani spo-
red so izjavili člani narodnega gledališča.
Čisti dobiček prireditve je bil namenjen
siromašnim ustaškim otrokom.

Zagrebsko županstvo poziva meščane, da
prijavijo peke, ki pečejo slab kruh. Hrvat-
ski listi poročajo, da zagrebska mestna
aprovizacija dobavlja pekomo prvostano
krušno moko in morajo zato peči tudi prv-
vrsten kruh. Zato poziva občinstvo, da ta-
ko, ko opazi slabo pečeno oziroma neoku-
sen kruh, prijavi; peka mestnemu tržnemu
svetu. Do nedelje je prišlo nad 200 prijav.

Milijon kun za banjaške delavce. Od
poslanstva banjaških delavskih organi-
zacij se je mudilo v Zagrebu, kjer je iz-
pucalovala podpora za banjaško delavstvo.
Milijon kun je bilo odobrenih za nabavo
živih delavskih nabavilne zadrage.

Hrvatska ima 6 in pol milijona prebiva-
cev. Iz uradnih statističnih podatkov po-
vezujemo, da meri Nezavisna Država Hr-
vatska 110.200 kv. km. Upravno je raz-
deljena na 22 velikih županstev, ki imajo
141 okrožij. Zagreb tvori veliko župan-
stvo zase in šteje okoli 350.000 prebivalcev.
Na vsem Hrvatskem je 1037 občin, med
katerimi je 31 mestnih. Število prebiva-
stva se ne da točno ugotoviti. Po zadnjem
ljudskem štetju, ki je bilo pred 12 leti,
pa je živelo na ozemlju, ki pripada Hrvat-
ski, 5 milijonov 655.750 ljudi, in sicer
2.820.829 mršakov in 2.844.921 žensk. Upo-
števanje prirastek rojstev in priseljencev,
ima danes Hrvatska okoli 6 in pol milijona
prebivalcev.

Razpis asistenta v zagrebski knjižnici.
Zagrebska mestna občina razpisuje raz-
pis za izpolniteljev mesta asistenta v me-
stni knjižnici.

Ureditve parka okoli zagrebske džamije.
Pred dnevi so začeli urejati okoli zagreb-
ske džamije park, ki bo urejen v glavnem
tako, kakor je pri drugih džamijah na
Hrvatskem. Največ površine bo porasle s
travo, okoli pa bo zasajeno razno cvetje
in okrasno grmičje.

Bivolska dvojica v zagrebskem zverjaku-
ku je dobila naraščaj. Iz hrvatskih listov
povezujemo, da se je bivolska obojica v za-
grebskem mestnem zverjaku pomnožila.
Mladič je ženskega spola in popolnoma

Gospodarstvo

Električno gospodarstvo
v Italiji

Z velikopotezno izgraditvijo naprav za iz-
koriščanje razpoložljivih vodnih sil je Italija
v zadnjih dveh desetletjih dosegla ogromen
prihranek premoga in se je s tem na področju
oskrbe s pogonsko energijo v znatnem obsegu
osamosvojila. Po najnovejših številkah, ki so
bile pravkar objavljene, je v lanskem letu od-
padlo na proizvodnjo kalorij central, ki so
navezane na potrošnjo premoga, le še 4,4%.
Tako služijo danes kalorije central v glav-
nem le še kot rezervne centralne za kritje ko-
nice in potrošnje in potrebe v dobah nizkega
stanja vode.

Leta 1922 je znašala vsa potrošnja elektri-
čne energije v Italiji komaj 3,93 milijarde kilo-
vatnih ur, lani pa se je že povzpela na 20,1
milijarde kilovatnih ur. Od celotne potrošnje
je odpadlo 44% na pogon. 36% na potrošnjo
v kemični in elektrometallurški industriji, 11%
proizvedenega toka so potrošile železnice na
elektrificiranih progah in le preostalih 9% je
šlo za razsvetljavo in gospodinski kurjavo.

Produksijska kapaciteta italijanskih elektri-
čnih central se je najbolj povečala v zadnjem
desetletju na podlagi znanih načrtov za gra-
dimo novih hidrocentral. Prvi tak velik načrt
je bil objavljen leta 1935 in je predvideval iz-
graditve novih hidrocentral z letno proizvodnjo
v višini 5 milijard kilovatnih ur. Drugi iz-
graditveni načrt je bil izdan leta 1940 in je
obsegal gradnjo nadaljnjih hidrocentral z let-
no proizvodnjo 5 milijard kilovatnih ur, lani
pa se je pričel izvajati že tretji izgraditveni
načrt novih elektrarn z letno kapaciteto 7 mi-
lijard kilovatnih ur. Skupna proizvodnja ita-
lijanske električne gospodarstva se bo v
nekaj letih povečala na 27 milijard kilovatnih
ur na leto. Če bi hotela Italija to ogromno
količino električne toka pridobiti v kalori-
čnih centralah iz premoga, bi potrebovala samo
v ta namen na leto 13 milijonov ton premoga.

Pred novo letino v Ukrajini

»Völkischer Beobachter« prinaša glede
na bližnjo žetev v Ukrajini daljši članek,
ki kaže, kakšne velike uspehe je dosegla
nemška uprava pri organizaciji kmetijske
proizvodnje v Ukrajini, zlasti tudi v juž-
nem delu, kjer pogoji za proizvodnjo niso
tako ugodni kakor v centralnem delu. V
tej takto imenovani Nogaški stepi je ukra-
jinska črna zemlja že pomšana z ilovico
in je pogosto letina v znatni meri odvisna
od enega samega deževnega dneva, ki
lahko omogoči povečanje pridelka za več
deset tisoč ton. Letos je pravočasno de-
ževalo in obetajo obsežna žitna polja naj-
boljši pridelke. Medtem ko je lani uspele
obdelati 70% orne zemlje, je bilo letos
obdelanih 85%, ostanek pa predstavlja
leđino, kjer se bo v prihodnjem letu ro-
dovitnost še povečala, ker bo zemlja spo-
čita. Če se upošteva, da je bilo na razpo-
lago razmeroma malo delovnih moči, da
je bilo mogoče le majhen del površine
obdelati s traktorji in da so bile vmes še
izvedene dalekosežne reforme za likvida-
cijo sistema kolhozov, potem je tak rezul-
tat več kakor zadovoljiv.

Likvidacija kolhozov je v Ukrajini že
daleč napredovala. Ena četrtina vseh kol-
hozov je že pretvorjena v obdelovalne za-
drage. Pretvoritev kolhoza v obdelovalno
zadrugo se izvrši v tej obliki, da dobe
rodnine marljivih in vestnih bivših kol-
hoznikov zemljo za samostojno obdelova-
nje. Če je prej n. pr. kolhoz obsegal 700
hektarjev orne zemlje, potem se najprej
izloči 20% za tehnične kulture, ki se tudi
naprej pridelujejo skupno. To so pred-
vsem kulture industrijskih rastlin (konop-
lje, lanu, bombaža) in oljaric. Preostalih
550 ha pa razdelijo tako, da odpade na
vsako družino okrog 8 ha. Od teh 8 ha

črna, na čelu pa ima veliko belo zvezdo in
na repu belo diako. Listi pripominjajo, da
je posebnost bivolskega para, da ima svet-
lomoder namesto rumensve oči. To po-
sebnost je hranili tudi mladici.

Društvo bivših gojencev karlovske ka-
detske šole. Na zadnjem sestanku društva
bivših gojencev karlovske kadetske šole,
ki so mu prisostvovali številni častniki, je
bil izvoljen nov odbor s predsednikom, ge-
neralom v pokoj, Emanuelom Balleyem na
čelu. Društvo šteje nekaj nad 100 članov,
izmed katerih mnogi zavzemajo najodgo-
vornejše položaje v hrvatski vojski.

Konec ustaškega obšipinskega in ka-
zenskega sodišča. Z ustanovitvijo enotnega
sodišča za oborožene sile je prenehala po-
treba posebnega sodišča za pripadnike
ustaških oddelkov. Ustaško sodišče je iz-
ročilo svoje posle novemu vojaškemu sodi-
šču. Za časa svojega poslovanja je rešilo
1562 kazenskih predmetov, med katerimi
sta bili tudi dve smrtni obsodbi. Sodišče je
izreklo 433 let kazni v temni in 137 let
zaporu. Izmed vseh izrečenih kazni sta bili
samo dve znižani od Poglavnikovega Zu-
panstva.

GLEDALIŠČE

OPERA

Sreda, 21. julija, ob 19: Tiha vođa, Red
Sreda.

Četrtek, 22. julija, ob 19: Madame Butter-
fly, Red Četrtek.

Radio Ljubljana

SREDA, 21. JULIJA 1943-XXI

7.30: Pesmi in napravi. 8.00: Napoved časa:
poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30:
Poročila v slovenščini. 12.45: Opera glasba.
13.00: Napoved časa: poročila v italijanski.
13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Ob-
oroženih sil v slovenščini. 13.12: Klasični orke-
ster, vodi dirigent Manno. 14.00: Poročila v
italijanski. 14.10: Simfonična glasba. 14.20:
Moderne pesmi, vodi dirigent Zema. 14.40:
Koncert šrmla »Ljubljana«. 15.00: Poročila v
slovenščini. 17.00: Napoved časa: poročila v
italijanski. 17.15: Na harmoniko igra Avgust
Stanko. 17.35: Koncert pianiste Giovane
Busatta. 19.00: »Govorimo italijansko«, po-
učuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila
v slovenščini. 19.45: Politični komentar v sloven-
ščini. 20.00: Napoved časa: poročila v ita-
lijanski. 20.20: Pripombe k dogodkom. 20.30:
Radio za družino. 21.15: Orkester pesmi, vodi
dirigent Angelini. 21.40: Klasični orkester, vo-
di dirigent Manno. 22.00: Moderne pesmi, vo-
di dirigent Zema. 22.30: Valčki in mazurke.
22.45: Poročila v italijanski.

dobi novi kmet 1 ha tik poleg hiše, osta-
nek pa v obliki 7 enakih velikih njiv. Vsa
orna zemlja kolhoza je razdeljena na 7
enakovrednih področij, na katerih se
menjavajo vsako leto po enotnem načrtu
kulture. Vsak tak sektor je razdeljen na
70 njiv in v vsakem takem sektorju, ob-
segajočem 70 ha, dobi kmet po eno njivo.
Obdelovanje se vrši po enotnem načrtu
in določenem plodoredu. Vse njive v okvi-
ru enega sektorja morajo biti posejane ali
s pšenico, ali z ječmenom ali pa z drugo
določeno kulturno rastlino. Deloma se
tudi oranje vrši skupno v okviru zadrage,
vse nadaljnje delo pa opravi kmet sam
in iz njegove vestnosti v znatni meri
odvisna višina pridelka. Od doseženega
pridelka mora kmet določeno količino od-
dati, če pa je s pridnostjo več pridelal,
gre to izključno njemu v korist.

Uspeh, ki je bil dosežen pri obdelavi zemlje
v Ukrajini, je tem pomembnejši, če se upo-
števa, da je bilo vse to ogromno delo izvršeno
z razmeroma majhno uporabo traktorjev. V
prejšnjem sistemu kolhozov so na južnoukra-
jinskih tleh okrog 80% površine zorali s trak-
torji. Namesto traktorjev je morala sedaj sto-
piti živina. Le 20% površine je bilo mogoče
zorati s stroji. Pa tudi živine je razmeroma
malo, zlasti vprežne živine (le 5,6 glavo na
100 ha). Namesto težkih plugov, ki so jih
vlekli traktorji, so stopili vprežni plugi tako
imenovane »oblogrevice«, ki imajo še nastavek
za sejanje žita, tako da se oranje in sejanje
vrši hkrati, kar je izvedljivo na ukrajinski
zemlji, kjer po večini odpade gnojenje in je
to obdelovanje enostavnejše.

Tudi sedaj, ko bo treba spraviti letino, bo
moralo ukrajinsko prebivalstvo trdo prijeti za
delo. Ob pomankanju tekočega goriva se ne
bodo mogli uporabljati težki kombinirani stroji,
ki obenem žanjejo in mlati. Ukrajinski
kmetje pa bodo letos svoje delo opravili še z
večjim veseljem sprito znane naredbe držav-
nega ministra za zasedena ozemlja Rosenbergja,
po kateri bodo sami postali lastniki zemlje.
Seveda se bo moral tudi ta prehod izvršiti po-
stopno in s potrebno previdnostjo, kajti kol-
hozni, ki 20 let ni samostojno gospodaril, se
mora temu še privaditi.

Gospodarske vesti

— Žitni pridelke v Italiji. Kakor poročajo
iz Rima, je mlatenje žita v velikem delu že
končano. Sedaj se da že laže presoditi, kakšna
je letošnja žitna letina. Četudi niso rezultati
povosd enaki, zlasti tam, kjer niso uporabljali
dobrega semena, vendar se lahko v splošnem
ugotovi, da je letošnja letina krušnega žita iz-
vrstno izpadla. Tudi hektolitrska teža je pov-
sod višja, kakor je bila lani, zlasti pa je večji
hektarski donos. V samem Rimu so v javnih
nasadih pridelali 450 metrskih stotov pšenice
in je bilo pri tem ugotovljeno, da je znašal
donos na hektar povprečno 21 stotov. Požeto
površine pa se že znova obdelujejo, tako da
bodo dale letos še druge pridelke.

— Batove popravilnice za čevlje na
Hrvatskem. Na pobudo merodajnih čini-
teljev, zlasti gospodarskega ministra prof.
dr. inž. Balena je bila pozvana hrvatska
tvornica čevljev Bata, da uredi v večjih
potrošnih središčih popravilnice za čevlje,
da se tako olajša popravilo starih čevljev.
Ureditev takih velikih popravilnic je bila
nujno potrebna tudi z ozirom na to, da ima
trdnica Bata na razpolago primeren nado-
mestek za usnje. Te dni bo v Zagrebu pri-
čela obratovati prva taka popravilnica, ki
je urejena za popravilo čevljev na tekočem
traku. Za vsak posel je v popravilnici
postavljen poseben stroj in bo vsak delavec
opravil pri popravilu le določeno delo.
Dnevna kapaciteta te popravilnice bo
znašala 3.000 parov. Oni potrošniki, ki
bodo predložili nakaznice za popravilo čev-
ljev, bodo dobili usnjene podplate, vsi ostali
pa si bodo lahko dali popraviti čevlje z
umetniimi podplati, ki jih izdeluje trdnica
Bata prelivem iz starega gumija in drugih
smoli, ter so se pri izvršenih popravilih
izkazali kot zelo trpežni. Trdnica Bata bo
izdelala še več takih popravilnic v smernem
Zagrebu, pa tudi v Osijeku in Banja Luci.

— Gospodarske vesti iz Hrvatske. Hr-
vatska centrala za zavarovanje delavcev je
objavila, da je bilo v aprilu t. l. pri njej
zavarovanih 210.343 delavcev in nameščen-
cev; od tega je odpadlo 15.989 zavarovan-
cev na nameščenstvo zavarovanje Mer-
kurja. Povprečna dnevna zavarovana meza
je znašala v vsej državi 83,90 kune, t.
j. za 54% več kakor v istem mesecu lan-
skega leta. Skupni zavarovalni zaslužek
pa je znašal v aprilu 441 milijonov kun in
je bil za 40% večji nego v istem mesecu
preteklega leta. Te dni je izšla v »Hrvat-
ski narodnih novinah« zakonska odredba
o reformi davka na poslovni promet, ki
bo stopil v veljavo dne 1. septembra t. l.
Osnovni davek bo znašal 4%.

— Odkup letine na Hrvatskem. Na osno-
vi navedbe, s katero je bil uveden državni
monopol za odkup žita, koruze, stročnic in
krompirja, je hrvatski gospodarski mi-
nister dr. inž. Balen izdal odredbo, po kate-
ri vrši odkup pridelkov Državna poslovna
centrala za kmetijske proizvode v Zagre-
bu, le na področju okrajev Zemun, Karlov-
ci, Ruma, Stara Pazova in Irič pa vrši od-
kup nemška centralna nabavna in prodaj-
na zadruga »Agraria«. Odkup bo posredo-
valo tudi Gospodarsko društvo kot osrednja
zadruga v Zagrebu, vendar mora svoje de-
lo opraviti v sklad z Državno poslovno
centralo za kmetijske proizvode oziroma z
»Agraria«.

Nenavaden ribiški plen

Iz Dubrovnika poročajo, da so pred dne-
vi pri luki Drače na Pelješcu vlovili nena-
vadno veliko morskoro žival, ki je bila dol-
ga nad 8 metrov in težka okoli 13 metr-
skih stotov. Nekateri ribiči trdijo, da je
riba neke vrste kit, ki je zašel v Neretvan-
ski kanal. Loveč ribe je zašel v plitvo vo-
do, kjer je nasledil. Ribič Ivo Dežuljič s svo-
jim sinom Zdravkom sta žival z udarci po
glavi omamila, potem pa sta jo z vrvmi pri-
vezala ob svoj čoln in odpeljala do luke
Drače. Tam so poskušali kita izvežeti na
obalo vojaški avtomobil, toda žival je ta-
ko oteplaala okoli sebe, da se jo potrgala
vrvi. Ribo so potem razsekali na kose. Ri-
bič Dežuljič je dobil nad 2 metrska stola
olja, ljudje pa, ki so ribo pekli in jedli me-
so, pravijo, da je bilo dobro. V notranjosti
samice so našli več mladčev, težkih po pet
kilogramov.

Ponovno odbiti sovjetski
napadi na vzhodni frontiNemške čete razbijajo s protinapadi sovjetske ofenzivne
sunke

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 20. jul.
Vrhovno poveljstvo nemške vojske je
objavilo danes naslednje poročilo:

Sovjetski napad proti vzhodni fronti se je
izjalovil tudi večeraj ob uspešni obrambi naše,
od letstva odlično podpirane vojske, ki je
pri tem znova sestrelila 562 oklopnih
vozil.

Na kubenskem mostišču se je ponosno-
ratno več sovražnih napadov proti vish-
nim postojankam zapadno od Krimskaja,
deloma pa so bili ti napadi že na izhodni-
nih postojankah razbiti.

Z uporabo nadaljnjih ojačenj je ponovil
sovražnik svoje močne prodorne napade ob
Miusu in srednjem Doncu. V trdovratnih
in sprememb polnih bojih so bili ti napadi
odbiti.

Medtem, ko javljajo s področja severno
od Bjelgoroda samo o krajevnih delnih so-

vražnih napadih, se težki obrambni boji na
bojnem področju pri Orlu nadaljujejo. Z
močnimi protinapadi so bile sovjetske čete
na nekaj mestih vržene nazaj. Na drugih
mestih so naše čete v ogroženih bojih us-
tavile napade močnih sovražnih pehotnih
in oklopnih sil.

Na Siciliji so bili v trdovratnih bojih
odbiti v sodelovanju z oddelki nemških let-
al za bližje polete številni napadi močnih
sovražnih pehotnih in oklopnih skupin.
Nemško in italijansko letalstvo je nadalje-
valo svoje napade proti sovražnemu pre-
voznemu brodogradu tudi večeraj z dobrim
uspehom. Pri teh napadih je bil med dru-
gi z bombnimi zadetki potopljen sovra-
žni tovorni parnik z več ko 10.000 br. reg.
tonami. V pretekli noči so napadla nemška
bojna letala Malto.

Naraščanje silovitosti bojev na vzhodu

Berlin, 15. jul. s. Kakor poroča »Völki-
scher Beobachter«, so Rusi pri svojem
napadu na nemške postojanke v odseku
Orla med 17. in 18. julijem vrgli v borbo
nič manj kakor 120.000 mož in 300 oklop-
nih voz, ki jih je podpiralo 500 napadal-
nih topov in več sto bombnikov. Nemške
postojanke sta v prvi fazi napada branili
samo dve diviziji, ki sta samo no
sebi umevno vzdržali ta naval silnih
oboroženih množic le nekoliko ur.

Razni nemški bataljoni, ki so stali na
obrambnih postojankah za utrdbami, pa
so trdno držali, tako da je nemško po-
veljništvo imelo dovolj časa poslati na
bojišče nove rezerve, s čemer je bila
kakor zagotavljala »Völkischer Beobach-
ter« kriza premagana.

Včeraj so Rusi ponovili svoje napade in pri
tem uporabili dve diviziji, sestavljeni izključno
iz napadalnih čet ter deloma iz oddelkov me-
talcev plamenov, iz deset pehotnih divizij in
dveh oklopnih zborov. Izjavljajo si silen pritisk
na nemške črte ter se jim je tudi večeraj po-
s

KULTURNI PREGLED

Koncert slovenske pesmi

Večer slovenske ljudske in umetne pesmi je pretekli ponedeljek privabil v Unionski dvorani obilo občinstva. Pevski mešani zbor Ljubljanskega zvonca, katerega že dolgo nismo slišali, je izvajal z jako močnim učinkom našo pesem. Razumljivo je, da je psihološki vpliv narodne pesmi silno močan. Kako specifično narodna last so te pesmi, ljudske, ponarodele in tudi umetne, ki so, kakor pravimo, v narodnem tonu, nam povedo že dvojezični naslovi, ki kljub točnemu prevodu v tuji jezik ne zadenejo tistega poetičnega smisla, ki ga Slovenci občutimo že v naslovu. »Mrzeca je zunaj trda noč«. Saj je v tih pičlih besedah, preprostih, a prepleto izbranih, ves osnovni ton zimske nočne poezije, ki veje skozi pesem. Brez vsake poetične vibracije je prevod, saj tudi ne more biti drugačen, ko so take pesmi iz ust narodnih pevcev, ali prevzete iz narodu sorodnega umetnega znanja, tipičen odsev narodne individualnosti. Razumljivo je, da je ljudska duša na stečaj odprta tem zdravim in tako zaželenim čustvenim učinkom in da se je to pokazalo v silnem navdušenju, v katerem je vseskozi potekal naš koncert. Nikakor pa ni samo ta stran, torej izbira sporeda, pripomožila do uspeha. Nesporno je zbor Ljubljanskega zvonca pevsko združenje, ki ga je treba resno upoštevati. Na eni strani je vidno prizadevanje zborovodje Matulja izboljševati čim bolj estetsko podobo skladb, bodisi v pevsko-tehničnem kakor v formalnem in vsebinskem pogledu, na drugi strani ima na duži zbor marsikake knjižnice, ki ga zamenjati neusposobljajo zlasti za tehnično srednje težek, intonacijsko ne prekompleksiran in vsebinsko jasen spored, kakor so nam ga tokrat dali. Razmerje med glasovi, tista tenkočutna odtehtanost, ki jo zahtevamo od dobrih zborov, pride že mnogokrat na dan, dasi je tu in tam treba zvok še nekoliko opoliti (zlasti v sopranu). Dokaj dobri so tenorji, upoštevajoč težave, ki se neprestano pojavljajo pri nas ravno v tem glas. Bas je bil dobra podlaga, tu in tam premalo poln, alta na bi si želeli nekoliko več. Seveda pa je ta sodba stroga, tudi z ozirom na našo visoko pevsko kulturo. Zanimiva Matuljeva interpretacija se je izogibala — lahko rečemo — skoraj dosledno zunanji učinkov, tako da je večših še preveč trezno podajal dela, ki v svojem naravnem opoju zahtevajo naravnost znanosnega elana. Toda neka lepa notranja kultura je sevala iz dirigentovih gibov, ki so jim prvi vzorno sledili. — Vmes je priložil basist Fr. Lupša ob vzorni spremljavi dr. Sama Lovšeta zapel nekaj pesmi s svojim prijetnim, polnim glasom, prežetim z znatno čustvenostjo.

Koncert je bil kot pozni zaključek sezone najlepša manifestacija slovenske ljubljanske glasbe.

Marijan Lipovek.

Stoletnica slovaškega knjižnega jezika

Na Slovaškem praznujejo letos stoletnico ustanovitve slovaškega knjižnega jezika. V zvezi s tem jubilejem je dala kulturna komisija pri bratislavskem ministru za šolstvo in ljudsko prosveto svečano odkriti spominsko ploščo utemeljitelja jezikovne reforme Ludviku Sturu in spominski pisatelju in jezikoslovcu Antonu Bernolaku (1762—1813).

V štiridesetih letih prejšnjega stoletja je nastopilo v slovaškem kulturnem življenju novo gibanje, ki je nasproti jezikovni skupnosti Slovkov s Čehi poudarjalo potrebo jezika, samosvojitve Slovkov. Voditelj tega gibanja sta bila Ludvik Stur in Josef Miloslav Hurban. Ta dva začetnika slovaške jezikovne reforme sta utemeljevala svoj program s tem, da se utegne slovaški narod laže ohraniti v tedanjem okviru Ogrske, če si ustvari domače slovo v ljudskem jeziku in če se kot narod z lastnimi narodnostnimi znaki tesneje prilagodi ogrski državnosti in razveže svojo tradicionalno skupnost s Čehi. Stur je tako utemeljil tisto samostojnostno hotenje Slovkov, ki je naposled privedlo do ustanovitve današnje Slovaške. Zaradi ne posebnosti znanih razlogov med osrednjim slovaškim narajem in skupnim češko-slovaškim knjižnim jezikom je Stur sprejel kot novi slovaški knjižni jezik najbolj oddaljeno, t. j. podkarpatsko narečje, kar pa ni docela obveljalo, saj je že njegov sodelavec Hodža odstranil skrajnostne napake Sturovega jezikovnega radikalizma. Sturova reforma pa je obveljala in ostala vpliv dejstva, da so se mnogi vse do novejšega časa oklepali starejše tradicije in se namesto Sturovih vzorov držali Kollarjeve in Safarikove smeri.

Ta jezikovni razkol je dobil najvidnejšo obliko L. 1844, ko je drugi letnik slovaštvenega almanaha »Nitras«, ki ga je uredil Hurban, izšel v Sturovi slovaščini; tega leta je izšla tudi v novem pismenem jeziku prva pesniška zbirka Jana Franciscija-Rimarskega »Mojim vrstevnikom«. L. 1846 je začela izhajati v slovaščini velika revija s široko filozofsko in kulturno podlago »Slovaške Pohledi na vedi, umelo, a literaturo«. Istega leta je Stur izdal dva načelno-teoretična spisa, v katerih je utemeljil svojo reformo.

Ludvik Stur, v katerem slavi današnja Slovaška svojega duhovnega začetnika, se je rodil L. 1815, in umrl L. 1856. Bil je po študijah evangeličanskega bogoslovca. Stik z nemškimi kulturnimi strujami mu je zlasti približal hegelovsko filozofijo, posebej še Heglovo filozofijo zgodovine s poudarkom samobitnosti malih narodnih individualnosti in njih pravico do posebne jezika in kulture. Ta pogled je uveljavil Stur tudi nasproti Kollarjevemu združevalnim težnjam v smislu tedanjega slovaškega programa.

Stur je izprva sam pisal pesmi in prozo v starem jeziku in kazal solidarnost s Kollarjevimi programi; pozneje se je vedno bolj uveljavljal v političnem življenju in spreminjal tudi idejno svojo smer. Reformo, ki jo je izvršil, je razložil v razpravah »Slovaško narečje ali o potrebi pisanja v tem narečju« in »Nauk slovaškega jezika«. Po revoluciji L. 1848, v kateri se je živahno udeleževal, se je umaknil v vaško tišino in umrl v dobi absolutizma.

Spominska plošča, ki so jo nedavno odkrili v Bratislavi, ima poleg njegove podobe, imena in letnice geslo iz nekega Sturovega spisa: Napajati cesta nemožna, na-

Kronika

* 18. obletnica ustanovitve poštne telegrafske milice. Dne 16. t. m. so v Rimu obhajali 18. obletnico ustanovitve poštne telegrafske milice. Generalni konzul Tanese je ob tej priliki z večjim številom svojih častnikov obiskal poveljstvo milice ter položim spominski venec na ploščo, v katero so vrezana imena padlih legonarjev.

* Poslanica Garibaldijeve hčere italijanskemu narodu. Clelia Garibaldi, zadnja hči junaka Garibaldija, je dala za topnik »Popolo d'Italia« izjavo v obliki poslanice, v kateri poziva Italijane, naj sledijo stopinjam njenega očeta, ki je na Siciliji ustvaril temeljne pogoje za edinstvo in neodvisnost Italije. Garibaldijeva hči poziva italijanski narod, naj zaupa v duha njenega očeta.

* Smrt profesorja Uga Pellisa. V Goriziji, kjer se je pred časom nasečil, je umrl torinski profesor Ugo Pellis, čislani znanstvenik in velik italijanski domoljub. Pokojnik se je narodil leta 1882, v Aquileji, obiskoval je vseučilišče v Inomostu in na Dunaju ter si je pridobil diplomiro iz roman-ske in germanske filologije. Do l. 1912. je poučeval na gimnaziji v Capodistriji, potem 13 let na gimnaziji »Petrarca« v Tristu, nakar se je nasečil v Turinu. Pellis je bil uvažen za jezikoslovec ter je veljal za večaka zlasti v fonetičnih vprašanjih.

* Poziv na delovno službo. Trenutno se vrše kontrolni pozivi za delovno službo v Italiji. Najprej so na vrsti obvezniki letnikov 1922., 1923., 1924. in 1925. Pristojne oblasti v Rimu so izdale pojasnilo, ki raz-čišča mnoga vprašanja o obvezni delovni službi. Prefekti razpolagajo s potrebnimi ministrskimi polnomočji, ki jim dovoljuje, v nekaterih primerih ukrepati na lastno odgovornost. Za vse osebe, ki bi se kakorkoli hotele odtegniti delovni službi, so predvidene stroge kazni.

* Tipizirani poljedelski stroji. V Turinu se je sestel odbor kulturnih inženjerjev, ki so razpravljali o vprašanju poenostavitve, izpopolnitve in tipiziranja poljedelskih strojev po sedanji vojni. To vprašanje se je pojavilo v zainteresiranih krogih že leta 1936. v Veroni, pozneje so o njem razpravljali v Bologni in Turinu. Zdaj se zdi, da so načrti za tipiziranje poljedelske stroje popolnoma dozoreli. O vseh tehničnih vprašanjih, ki zadevajo to stvar, so si italijanski poljedelski strokovnjaki popolnoma edini s svojimi tovariši v Nemčiji.

* Predpisi za izdelovanje avtarične čokolade. Generalna direkcija za javna dela je podelila koncesijo za izdelovanje avtarične čokolade. Čokolada bo sestavljena iz lupin oranz in drugih sadežev, vsebovala bo nekaj aromatičnih vanilije in del meda. Nova čokolada se bo prodajala v slaščičarnah in drugih okrepčevalnicah.

* Romeo in Julija nista bila iz Verone. V turinski Stampi priobčuje Luigi Bernini članek o Romeu in Juliji ter prihaja do zaključka, da niso bili v Veroni nikoli znani ne Montegi ne Capuleti. Iz teh dveh rodbin namreč izhajata potomca znane Shakespearjeve ljubavne žalostre »Romeo in Julija«. O ljubezni Romea in Jul je pripoveduje samo legenda, ob kateri se je razvnela pesniška domišljija.

* 40 stotov rib so nalovili v Padu. V okolici Castela di Valenza so imeli ribiči te dni izredno srečen dan. V nekaj urah so nalovili v svoje mreže 40 stotov rib. Polovico Petrovega blaga so poslali na trg v Alessandrio, drugo polovico pa so prodali domačinom.

* Turistični uspehi v Dolomitih. Iz Trenta poročajo o uspešnih turističnih vzponih v dolomitnih gorah. Pri tem se je posebno izkazalo več članov planinskega društva v Trentu.

* Velikodušen dar. Zvezni tajnik v Rimu je sprejel te dni tenorista Ferruccio Tagliavinija, ki je izročil Zveznemu tajniku 25.000 lir. Polovica vsote izvira od vstopnin v ljudskem gledališču Braccaccio. Tagliavinijev dar bo prišel v prid mnogim, ki se nahajajo v gnotni stiski.

* Mož, ki je pomagal potopiti dve avstro-ogrski križarki. Na kliniki v Firenzi je preminil v 46. letu svojega življenja elektrikar Attilio Poltri rodom iz Arezza. Pokojnik je v svetovni vojni 1914/18 sodeloval pri potopitvi avstro-ogrskih križark »Wien« in »Budapest« pod poveljstvom Costanza Ciana v pristanišču Trieste in Pola. Za svoje delo je bil pokojnik odlikovan z dvema srebrnima in eno bronasto kolajno.

* Primitivna ljudstva in klimatske spremembe. Na enem zadnjih sestankov italijanske akademije je referiral prof. Gian Alberto Blanc o raziskovanjih, ki se tičejo klimatičnih vplivov na primitivna ljudstva. Imenovan profesor je prišel v tem pogledu do svojvrstnih zaključkov, ki pojasnjujejo marsikakšno vprašanje, ki ga doslej niso mogli raztolmačiti.

* Za piščanca je zahteval 60 lir. V Viareggiu je policija zaprla prodajalca kuretnine Umberta Glaninija, ker je za pred za ista mus! (Nazaj pot ni več mogla, treba je iti naprej!).

ZAPISKI

Nov Zbornik znanstvenih prav. Pravar- kar je izšel 19. Zbornik znanstvenih prav- pravuristične fakultete, posvečen spominu prof. Gregorja Kreka. Zbornik obsega 303 strani in vsebuje sledeče razprave: dr. Milan Škerlj: Gregor Krek (živiljenjepis); dr. Stojan Bajič: Navezna pogodba; dr. Viktor Korošec: Nastanek Avgustovega principata, dr. Gorazd Kušej: O pravem položaju Vatikanskega mesta, Aleksander Maklešov: Tipologija zločincev v novi italijanski kazenski zakonodaji, dr. Vladimir Murko: Značaj naših pristojbin, dr. Leonid Pitamic: O ideji prava, dr. Evgen Spektorski: Sociologija in filozofija, dr. Milan Škerlj: Družba z omejeno zavezo po ital. državljanskem zakoniku in po trgovinskem zakoniku biv. jugoslovanske države, dr. Rudolf Trofenik: Teritorialno načelo v kazenskem pravu, Zbornik se dobi v vseh knjigarnah, naroča se pa lahko tudi na dekanatu juridične fakultete. — O novi publikaciji naših znanstvenikov nam je obljubljena podrobnejša ocena Juridicnega pisa.

Slovenski in hrvaški motivi v slikarstvu Artura Cussigha. »Meridiano di Roma« je objavil nedavno članek Vittora

hteval za piščanca 60 lir. Glaninija so odvzeli koncesijo za prodajanje kuretnine.

* Ujet eksotičen ptič. Iz Ferrare poročajo, da je ujet 10-letni deček Luciano Patroncini eksotičnega ptica, ki ni večji od vrabca ter ima rumeno perje. Ujeti ptič je obročkan ter nosi na obročku značko JT, zavren značke pa število 4537. Ornitološki zavod, ki je prejel eksotičnega ptica v slrambo, bo zdaj polzvedoval od kod se je zatekel.

* Nesgoda dveh ribiških ladij. Iz Chioggie poročajo, da je razsajal na morju te dni tako hud vihar, da je premetaval ladje in čolne kakor orehove lupine. Ladji za lov na sardele »San Giuseppe« se je pripetila pri tem neprijetna reč. Prekucenila se je, da je vsa posadka popadala v morje. Po obupnih klicih na pomoč so ribiči rešili mornarje z ladij »Santa Lucia«. Toda ko se je ladja z rešenci na krovu vračala v pristanišče, je tudi njo zajel močan plj, da se je prevrnila. Drugič so bili ribiči z mornarji vred v vodi in bilo je treba precejšnjega napora, da so se rešili neprijetne kopeli. Obe prevrnjeni ladji so našli, ko se je vihar poleg, v bližini Chioggie in so ju privlekli v pristanišče.

IZ LJUBLJANE

Razdeljevanje mehkega sira

Pokrajinski prehranjevalni zavod sporoča, da bodo potrošniki od četrtka 22. t. m. do 26. t. m. lahko dobili pri svojih običajnih trgovcih proti odvzemu odrezka »107« julijskih živilskih nakaznic, izdanih od mestnega poglavarstva v Ljubljani, 80 gramov mehkega sira.

Trgovci morajo dvigniti njim pripadajoče količine nepreklicno 21. t. m. v Predgovornem razdeljevalnem skladišču v mestni klavnici.

Razdeljevanje krompirja

Prehranjevalni zavod Visekega komisarijata za Ljubljansko pokrajino sporoča, da bodo delice od 22. do 26. julija tvrdke:

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic, Delavsko konzumno društvo, Smrkolj Albin, A. Sarabon, Marn Neža. Skupna nabavna in prodajna zadruga (Jurčič), Konzumno društvo Šiška, Bahovec Josip

potrošnikom tretjo pošiljko novega krompirja, in sicer po 2 kg na odrezek »108« navadne živilske nakaznice (modre barve), izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Prodajna cena krompirja je določena na 2.40 lire za kilogram.

Kdor bi do vključno 26. julija ne dvignil krompirja, bo izgubil pravico do nakupa.

★

u— Bogomila Sušteršičeva f. V nedeljo dopoldne je na svojem stanovanju na Miklošičevi cesti nenadno umrla ga. Bogomila Sušteršičeva, soproga zadnjega deželnega glavarja vojvodine Kranjske dr. Ivana Sušteršiča. Pokojka je bila hčerka šolskega nadzornika, pisatelja in slovnika Jospa Sumana. V letih pred prvo svetovno vojno se je udeleževala pri katoliških humanitarnih in karitativnih društvih. Prejšnja vojna jo je hudo prizadela, ko ji je padel na fronti sin. Drugi sin inž. Ferdinand živi na Češkem in je ravnatelj velikega industrijskega podjetja. Truplo pokojne leži na zalah v kapelici sv. Nikolaja in ga bodo položili k večnemu počitku, ko prispejo k pogrebu bližnji sorodniki iz inozemstva.

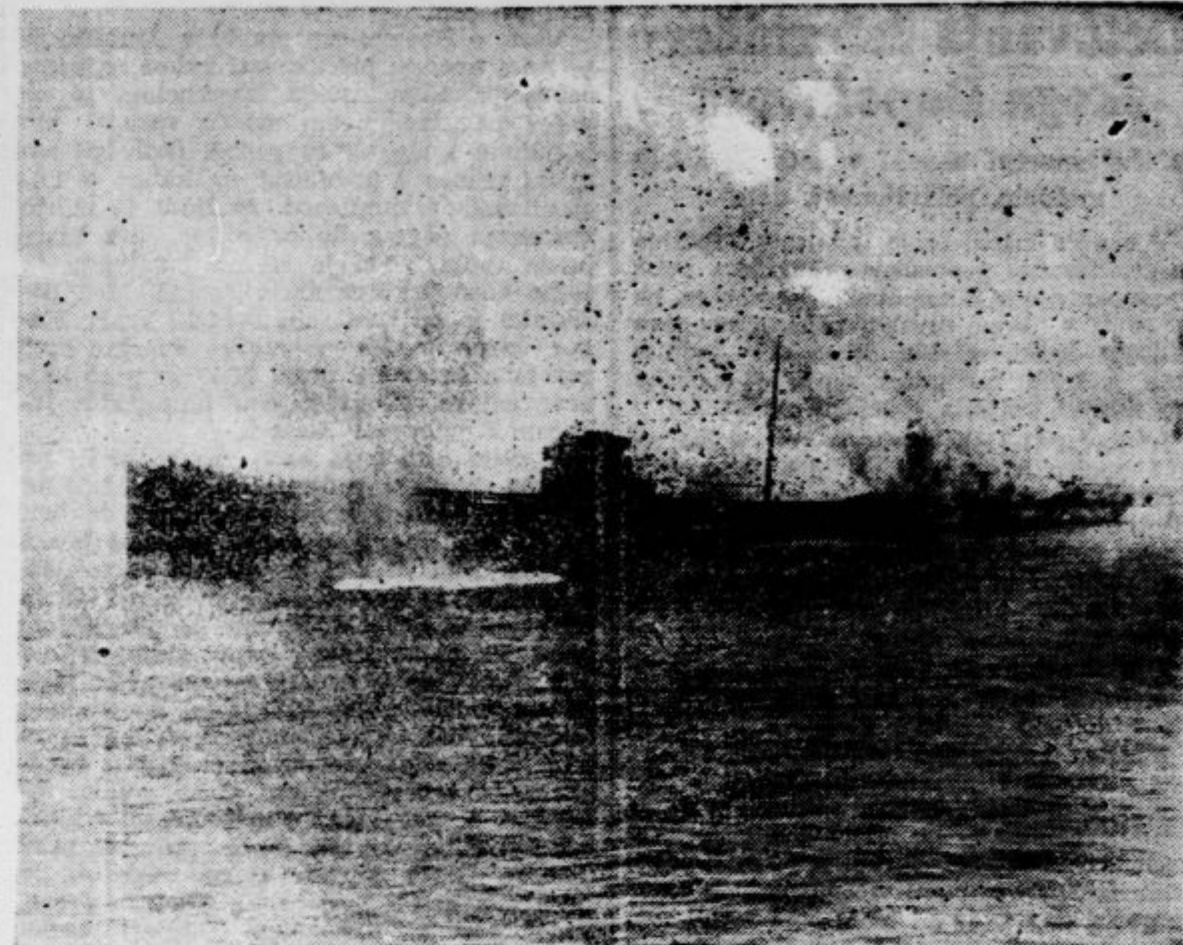
Pokojni raj bo ohranjen blag spomin, svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— Jerneju Kešetu v spomin. Predzadnje nedeljo so po očili k večnemu počitku ugodnega hišnega posestnika in železniškega zvanika v pokouju g. Jerneja Kešeta. Rojen v St. Janžu na Došnjem je ostal do svoje smrti kremenit značaj pristnega Doljenca. Vesten v službi, zaveden in pošten, kakršen je bil, si je pridobil povsod največje spoštovanje in mnogo iskrenih prijateljev. S svojo rajno skrbno življenjsko družico sta v najlepši slogi ugledila pot dvema sinovoma in štirim hčerkam, ki so danes vs. na dobrih položajih. Veliko gostoljubje, prijetna družabnost in izrelna rodbinska hramnaja je privabila marsikakega gosta v njihovo hišo, zlasti še, ker se je po svojih nadarjenih otrocih rad udeleževal tudi podeželskega društvenega življenja. Za pokojnik žalujemo njegovi štajerski znanci in ljubljanski prijatelji. Naj mu bo lahka ljubljana domača zemlja!

u— V ponedeljek je bil letos najtoplejši dan. Najvišja temperatura je znašala 30.3 stop. C. Toplih sončnih dni, ko je živo srebro v termometru zabeležilo nad 29 stopinj, je bilo že nekaj, nad 30 stopinj pa se letos do ponedeljka še ni dvignilo. Blizajo se pasji dnevi in za ta čas se spodobi da je takšno vreme. Zračni tlak je nekoliko narasel. Medtem ko je barometer v ponedeljek bil še pod 760

Querèla »Pittori friulani a Udine ed a Lubiana«. Pisec seznanja širšo italijansko kulturno javnost z delom nekaterih umetnikov iz Furlanije, ki jih je dolžnost vojne časa zanesla v slovenske in hrvaške kraje in so jih tu navdihnili razni krajinski in etnografski motivi. Med njimi je posebno znan Arturo Cussigh, čigar slovenske in hrvaške motive prikazuje Querèl vsi s toplim priznanjem in opozarja umetniške kroge, da bi bilo treba prirediti v kakšni večji galeriji razstavo Cussighovih novih slik, prepričan, da bi se v tem primeru vsa kritika bavila z novim odkritjem, kakor ga more nuditi samo slikar, ki je že prej dokazal z resnimi deli svojo umetniško sposobnost.

Giuseppa Zoppia »Antologia della letteratura italiana ad uso degli stranieri« se je v zadnjem času izpopolnila s četrim zvezkom, ki obsega pisatelje 12., 13. in 14. stoletja, torej najstarejše italijansko slovo-stvo. S tem zvezkom je zaključeno delo, ki odpira tujcem, poznajočim italijanski jezik, široke poglede v slovenstvo zahladno Italije in jim daje v skrbnem izboru cvetje italijanske poezije, pripovedne proze in eseje. Izdaja je obilno ilustrirana s primeri italijanskega slikarstva, kiparstva in poezije. Prvi zvezek obsega pisatelje 20. stoletja, drugi slovo-stvo 19. stoletja, tretji pa avtorje 18., 17., 16. in 15. stoletja.

Centra in pieno dal siluro lanciato da un sommergibile, la petroliera nemica »Sibissa« nel Mediterraneo — Sovražni parnik za prevažanje petroleja se potaplja v Sredozemsko morje, ko ga je zadel torpedo italijanskega letala

milima, se je včeraj dvignil nad to črto. Najnižja temperatura v tork zjutraj je znašala 15.5 stop. Celzija. Včeraj sta go-dovala sv. Marijeta in sv. Elija. Svetnica ima po ljudski sodbi s svojim vremenom velik vpliv na letino. Kmetje pravijo: Če na sv. Marijeto dan deži, orehovi pričakovati ni in se tudi seno ne posuši. Znan je rek: O sv. Marijeti je latica, o sv. Jerneju je potica. God sv. Elije je po ljudski sodbi rad nevihten in tedaj rado treska.

u— Kolezijsko kopalnico nima prhe. Iz vrst kopalcev v kolezijskem kopalnišču smo prejeli pismo, v katerem nas naprošajo za naslednjo objavo: Kopalci kolezijskega kopalnišča prosijo mestno občino, da tudi letos namesti kopalniško prho, kakor so bile lanske poletje. Ker je vročina že nastopila, bi prho koristno služila številnim kopalcem obšrne kolezijske okolice in Mirja, ki zaradi pomanjkanja časa ali oddaljenosti nimajo priložnosti obiskovati drugih udobnejših kopalšč.

u— Rimska cesta — zaprta. Zaradi utr-ditve vozlišča bo Rimska cesta od Napo-leonovega trga do Gradišča kakih 10 do 14 dni zaprta za ves vozni promet.

u— »Svetnik« je najboljšje delo italijanskega pisatelja Antonia Fogazzara, ki ga radi imenujejo »italijanski Tolstoj«. Bavi se z vprašanji vere in cerkve, ki jih po-kaže v podobi tajstvenega reformatorja Giovanija Salve. Salva je globoko krščan-ski duh, ki pa prihaja navzkriz s Cerkvi-jo. Dejanje vsebuje silno sugestivno moč in veže pozornega čitatelja do zadnjega. Roman je preveden v vse svetovne jezike in ga štejejo med reprezentativna dela novejših italijanskih književnosti. V sloven-skem prevodu je izšel »Svetnik« v založ-bi Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selen-burgova ul. 3.

u— Na klasični gimnaziji bodo spre-jemni izpiti za prvi razred srednjih šol dne 23. in 24. julija v novem uršul. gimnazij-skem poslopju v Subičevi ulici št. 1. Učen-ci naj se zbere ondi oba dneva ob 8 in pri-neso potrebno orodje za pisanje in risa-nje, papir dobe v šoli. Izpiti bodo trajali oba dneva do 6 (18). Oni, ki se vozijo, bodo prej na vrsti, da se bodo lahko pra-vočasno vrnili. Kdor se ni postal ali oddal spričevala 4. razreda ljudske šole, ga mo-ra primesti s seboj k izpitu. — Ravnatelj-stvo.

u— Sprejemni izpiti na I. drž. ženski realni gimnaziji v Ljubljani se bodo vršili v dneh 27. do 29. julija t. l. Vse pri-glasenke naj pridejo 27. t. m. do tridelet na osem zjutraj na dvorišče Lichtenurnovega zavoda, kjer bodo izvedele podrobtí spred izpita. Izpicevala o dovršenem čet-tem razredu ljudske šole je pa treba takoj poslati ali prinesiti v ravnateljevo pisar-no. K izpitu naj vzamejo učenke s seboj li pisalno orodje, potrebni papir dobijo v šoli. — Ravnateljstvo.

u— Opozorjamo železniške upokojence, da se v zadevi izmenjave dosežanih železniških legitimacij za nove nemudoma zglašajo pri šefih pristojnih postaj, kjer dobe tozadevna navodila. — Direkcija železnice Ljubljana.

u— Ljubitelem glasbe. Se vedno ima-mo stalno na zalogi najnovejše plošče, simfonije, opere: ELEKTROTON, prehod nebotičnika. Telefon 35.98.

u— Za onemoglo in stare Ljubljancane v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je rodbina Kham podarila 200 lir namesto venca na krsto ge. Terezije Gjude. Mestno županstvo izreka dobrotnikom najtop-lejšo zahvalo tudi v imnu podpiranih. Po-častite rahlo z dobrimi deli!

u— Nova žrtev Ljubljaničev. V ponedel-jek je bilo ob vseh vodah polno kopal-cev, še posebno mnogo pa v kopalščih na Iliriji in na Ljubljani. Tam je voda zahtevala tudi smrtno žrtev. 22letni sin železničarja iz Medvedove ulice v Šiški Ilija Ludovik se je s tovariši kopal, ne-nadno pa je izginil pod vodo. Tovariši mu niso mogli pomagati. Policanci reševalci so šele včeraj zjutraj našli truplo, ki so ga po komisijem ogledu prepeljali na Zale. S hudo prizadetimi starši in svoji iskreno sočustvujemo.

u— Nesreče. Z zlomljeno levo nogo so pripeljali v bolnišnico 6letnega sina po-sestnika Silvestra Hladnika iz Rovt. Z le-ste je padel in se ranil na glavi 18letni pekovski vajenec Srečko Kovačič iz Ljub-ljane, 41letna žena posestnika Cecilija Ka-čičeva z Vrhnike je padla in si zlomila le-vo nogo. V desnico se je vsekval 57letni uradnik Maks Pavliček iz Ljubljane. Levo nogo ima poškodovano 30letni delavec Ja-nez Bradač iz Stične. Z gugalnice je pad-la in si zlomila levoico 9letna hčerka železničarja Ana Wimejova z Rakeka. Pri padcu s kolesa si je zlomil levoico 11let-ni sin čevljarja Jože Bittenc iz Ljubljane. Z vili se je ranila na desni nogi 34letna žena delavca Štefana Kovačeva z Bre-zovice. Desno nogo si je zlomil 3letni sin.

ček posetnice Gustav Urbanc iz Dobruj. Z voza je padla in se potolčila po glavi 5-letna hčerka zidarskega mojstra Alenčica Zrimškova z Rudnika. Ponosrečenci se zdravijo na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

u— Vsa strokovna popravila gramoto-nov izvršuje najhitreje po zmernih cenah ELEKTROTON, prehod nebotičnika. Tele-fon 35-98.

u— Velike povečane fotografije po vsaki silki izdeluje lično in solidno foto BEM, Ljubljana, Wolfova 6.

Z Gorenjskega

Korošec odlikovan z viteškim križcem. Pri kratkim je bil odlikovan z viteškim križcem železnega križa poveljnik tanka, v oklopnem polku Hitlerjeve telesne stan-darte Franc Staudegger. Odlikovanec se je rodil leta 1923. kot sin gostilničarja v Spodnjih Libuach Alojzija Staudeggerja. Po višji šoli v Celovcu se je prostovoljno javil k vojakom. Staudegger je drugi od-likovanec z viteškim križcem v velikov-skem okraju.

Prvi dom za vajece na Koroškem. V Velikovu bodo preuredili bivši finančni urad za vajeniški dom. Stroške za preureditev bo trpela občina. Vajeniški dom v Velikovu bo prva zgradba te vr-ste na Koroškem.

V Vodicah se je maja in junija rodil šest otrok. — Umrla so: Marija Rozmano-va in Marijana Knezova iz Vodic ter Ma-rija Kranjčeva iz Bukovce. — Poročili so se Mihael Spenko in Marijana Vrtačniko-va iz Bukovce, Jožef Knafeč in Frančiška Ercetova iz Vodic, Alojz Jeraj in Bri-gita Jančeva iz Vodic ter Franc Nastran in Marija Križajeva iz Vodic.

V Trzinu so umrli: Matilda Ahačičeva, Marjana Pretnarjeva in Jožefina Derga-nova. — Poročili so se: Janez Kerč in Ivana Jagodičeva, Jožef Aljančič in An-tonija Šturmova ter Adolf Prešeren in Terezija Kronerjeva. — Rodilo se je šest otrok.

Pet let pravnih posvetovalnic na Koro-skem. Dne 1. julija je minilo pet let, od-kar so začele poslovati na Koroškem pravne posvetovalnice. V tem času je ob-iskalo te ustanove 53.552 ljudi. Delavcem je bilo danih 83.966 pravnih pojasnil, rešenih pa je bilo 11.167 pravnih primerov.

Iz Srbije

Šteletnica »Donauzeitung«. Dne 15. t. m. je minilo dve leti, odkar je izšla prva številka »Donauzeitung« v Beogradu. Ju-bileja se spominja v beograjskem nemškem dnevniku Herman König in zaključuje svo-je poročilo: Kot navaden vojak stoji »Do-nauzeitung« že dve leti na jugovzhodni politični fronti, zavedajoč se svoje naloge, da je posredovalec za Reich in posredovalec Reicha.

Obletnica beograjske frontne knjigarne. Dne 15. julija so v Beogradu imeli še eno obletnico: ustanovitve frontne knji-garne. V teku enega leta so v knjigarni prodali okoli 50.000 knjig. Dnevni promet znaša povprečno 150 knjig.

* Orkan v Novem Sadu. Beograjski ne-mški dnevnik poroča da je v Novem Sadu in okolici divjal orkan, ki je izruval šte-vilna drevesa in trgjal strehe s poslopij. Na mnogih ulicah je prišlo zaradi opu-stenosti do prometnih nesreč. Nižje ležeči mestni deli so bili dalj časa poplavljeni z vodo, ker se je istočasno utrgal nad me-stom oblak. Poškodovana je bila tudi elek-trična napeljava, takov da v nekaterih de-lih mesta niso imeli luči.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik št. 9, ki velja po na-redbi Visekega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje ce-ne na drobno (z všteto trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosh do 400 g 2.30 lire, v kosh od 400 do 1.000 g 2.20 lire, v kosh od 1.000 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenčna moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadn 2.70 lire; fižol 6 lir za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina so-jena 19 lire za kg; mast 17 lire za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razzagana, franko skla-dišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za sto; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lire za sto; trda razzagana drva 40 lire za sto; enotno mlto, ki vsebuje 23—27% kisle, 4.10 lire za kg.

SPORT

Delovanje železničarskega Dopolavora

Odlitni sportni uspehi v zadnjih štirih mesecih poživljenega dela

V mesecu marcu se je ljubljansko športno društvo Hermes popolnoma prerodilo v zvezi s priključitvijo v železničarski Dopolavor, na kar se je v novem društvu začelo čisto novo življenje. Lahko se reče, da so se v zadnjih štirih mesecih vsa pričakovanja o razmahu tega društva izpolnila v najlepši obliki.

Železničarski Dopolavor je imel velike težave, preden je kot eno najvidnejših društev v pokrajini lahko spet uredilo svoje vrste v sedanjih okoliščinah. Razen svojega delovanja v manj pomembnih panogah, kakor je na primer tabeliten in podobno, je društvo posvetilo svojo skrb predvsem nogometnemu, atletskemu in teniskemu športu.

V nogometni sekciji so bila ustanovljena tri moštva, od katerih je prvo vstopilo v domačo I. divizijo skupno z Ljubljano in Marsom ter Tobacno tovarno. Moštvo Hermes, ki se je z uspehi borilo proti tem preizkušnim in tudi starejšim sportnikom, je nazadnje zavzelo drugo mesto v obeh razpredelcih. Mladinsko moštvo je po vrsti ogorčenih dvobojev z domačimi tekmeči spravilo zmagovito v sedlo prvo mesto med vsemi. Ta čas je nič manj kakor 88 igralcev vmlenjenih pri nogometni zvezi, kar je vsakelej omembe vredna številka, če jo primerjamo s številom članstva ostalih društev.

Za lahkotatletsko panogo je bilo organizacijsko delo končano šele pred dobrim mesecem in že se kažejo tudi na tem področju odlični uspehi. Hermes je s svojimi člani zmagal na prvenstvu na 1000 in 3000 m ter si priboril tankaj dva pokala CONIa. Tudi v ženskem prvenstvu se je skupno s športno sekcijo Tobacne tovarne plasiral na prva mesta. Pri tekmovalcu na dan 11. t. m. je junior skozi atletsko moštvo Hermes zbral vsega 86 točk izmed 122 dosegljivih ter osvojilo enajst nagrad izmed šestnajstih, ki jih je podelil CONI.

Zdaj se živahno nadaljuje delo za sestavo teniskega moštva, ki bo imelo svoja igralca tudi na Hermesovem stadionu, in je sedaj tik pred zaključitvijo.

Glavna zasluga za ves ta veliki napredek gre predvsem podpravnemu športni sekciji g. Vladimirju Pušenjaku, ki je posvetil društvu pod vodstvom ravnatelja dr. Maurija in s sodelovanjem g. Janeza Andoljške vse sile in vso požrtvovalnost.

Pred velikim atletskim tekmovalcem

Razpis številnih nagrad za klubska atletska prvenstva, ki se prične 1. avgusta

Nagrade za klube za splošno oceno so naslednje: klubi, ki doseže prvo mesto, 1000 lir, za drugo mesto 500 lir in za tretje mesto 250 lir. Razen teh nagrad bo zveza nakazala nagrado v znesku 250 lir vsakemu klubu, ki bo po prvem tekmovalcu (v skupinah A in B), katere bodo v dnevih 1. in 8. avgusta, dosegel minimalne rezultate, ki so predpisani v dopolnilnih določbah, priloženih pravilniku prvenstvenih tekmovalcev vsaj v 14. panogah.

Posebna nagrada, CONI bo podelil pokal klubu, ki bo v drugem delu klubskega prvenstva v splošnem pokrajinskem prvenstvu v skupinah A in B, ki bo 29. avgusta in 5. septembra, dosegel največje celotno število točk, brez točk, ki so jih dobili tekmovalci pri oceni za klubske prvenstvo. Za pokal bodo razdeljene točke tako, da bo prejel prvi v vsaki disciplini 6 točk, drugi 5 itd. do šestega, ki bo prejel 1 točko. Pri stafeti bo točkovanje dvojno.

Posebne nagrade. Prvi v finalu skupin A in B v prvem delu klubskega prvenstva (ki bo 1. in 8. avgusta) prejme kolajno. Tekmovalci Hermes, Ilirije, Planine ali Vica, ki bo dosegel največ točk v prvem delu klubskega prvenstva (skupin A in B), bo prejel dres za trening.

Drugo tekmovalstvo splošnega pokrajinskega prvenstva (II. del klubskega prvenstva skupin A in B, ki bo 29. avgusta in 5. septembra). Prvi v vsaki finalu prejme nagrado, drugi kolajno.

Tretji del klubskega prvenstva (tekmovalstva skupine A in B, ki bodo 19. septembra in 3. oktobra). Tekmovalci, ki doseže v posameznih disciplinah največ točk, prejme plaketo.

Zgodbe okrog Haegga

Letos je sezona bolj suha in malotrdaj se je o startu kakšnega tekača toliko govorilo in pisalo, kakor o prvem nastopu Gundarja Haegga v Ameriki. Švedi nimajo vojne doma in zato so lahko vse svoje najbojšje sile iz športa ohranili na sportnih

prostorih in zato so tudi izidi švedskih sportnikov letošnjo sezono vidno pred ostalimi drugimi.

Vesti o Haeggovem startu v Ameriki je po vsej švedski pričakovati kakor največja senzacija. Neki list iz Stockholma je na večer po Haeggovem startu vprašal sto poljubnih ljudi, ali so ponosi poslušali radijski prenos o prireditvi, na kateri je nastopil njihov ljubljenelec. 96 ljudi je na to vprašanje odgovorilo pritrdno, dva nista imela radija, eden je bil na potovanju in samo eden je brez skrbi zaspal. Med poslušalci je bil tudi sam švedski kralj. Kakor znano je Haegg takrat zmagal brez posebnih težav na progi 5000 m pred najnevarnejšim in najboljšim ameriškim tekačem Gregoryem Riceom.

V zvezi s to prvo vestjo pa so prišle na dan še nekatere podrobnosti, ki mečejo na sport in športne posele v Ameriki še bolj čudno luč. Haegg je moral potovati preko oceana celih 27 dni na majhni petrolejski ladji, kjer ni imel nobenih možnosti, da bi treniral. V teh okoliščinah bi bilo skoraj boljše, da bi bil Haegg ostal doma, čeprav je šlo za to, da bi Američani takrat na lastne oči videli, da se evropskim sportnikom ni treba bati Američanov. Sicer pa to ni bila edina neprijetnost, ki je čakala švedskega rekorderja na oni strani velike luže, kjer so ga ameriški listi sprejeli z zlobno pripombo, češ da je on prav za prav »moska Greta Garbo«. Razen tega so po podatkih, ki jih je dobavila atletska zveza, vedeli povedati tudi, da je Haegg v resnici goljuf in glizdal in ter da so bili njegovi svetovni rekordi doseženi po merjenju s sončnimi urami ali pa cenjenimi budlikami. V njegovem bivalstvi so ga držali zelo na kratko glede treninga; in tudi denarja mu niso dali nobenega, tako, da je moral prvi čas sploh trošiti svoje novce.

Nadalje se je izvedelo, da je bilo na tekmovalni maršaki čisto ameriškega. Ko se je hotel Haegg tik pred startom vleči na klop na igrišču, so ga kratko malo napotili v oblačilnico. Tudi organizacija je bila zelo pomamljiva in pred zadnjim krogom mu niso dajali znamenja z zvoncec, temveč s pištolo, kar je seveda tudi neugodno vplivalo na šveda. Ameriški sodniki so navduševali svoje tekače med tekmo samim, kar je po vseh pravilih prepovedano. Ko je Rice tekel prvi cilj, čeprav se je že videlo, da bo prišel komaj na drugo mesto, so mu vendar že zaigrali koračnico njegove domače univerze, da bi mu morda ta villa novih sil za zmago. Toda mož, ki je pred petimi leti startal v Berlinu in takrat porazil Nemca Syringa in Finca Mäkilä, je to pot moral kloniti. Še 13 Američanov je tedaj teklo proti Haeggu in vseh 13 je moralo priznati premoto švedskega mojstra.

Haeggov čas 14:48.5 ni presnetljiv, toda vedeti je treba, da je Haegg tekel samo za mesto in se je med tekmo celo čisto oziral nazaj za svojimi tekmeči. Ameriška velika nadi Gregory Rice, ki je v treh letih in pri 67 težkih nastopih ni niti pustil zadaj, je še eno uro po tekmovalcu ležal ves onemogel v svoji kabini.

(Po Donau Zeitung.)

— Žikec ni bil prvi. Prvič v letošnji sezoni se je zgodilo, da Branko Žikec, nedosegljiv mojster na dolgih proгах, enkrat ni zasedel prvega mesta. Preteklo nedeljo so tekmovali v Milanu na tradicionalni 1852 m dolgi progi za pokal Cantu. Žikec, ki je začel dobro in dobil v Ogulju najnevarnejšega tekmeča, je zaradi nenadne slabosti opustil nadaljnjo borbo ter so ga na eni spremljajočih ladje spravili na varno. Žikec torej ni bil prvi, pa tudi ni bil premagan. Prvo mesto je v njegovi odsotnosti zasedel Ognio iz Rima v času 17:33.2.

— Lahko atletska zveza (službeno). Objava št. 19 z dne 20. t. m. Pri objavi sporeda damskega tekmovalstva za prvenstvo Ljubljane je bila pomotoma izpuščena ena panoga, in sicer skok v višino. Spored tekmovalstva je naslednji: tek na 100 m, stafa 4x60 m, skok v daljino, skok v višino, met diska (1 kg), met krogle (4 kg) in met kopja (600 gr). — Opozorjamo klube, da je zadnji dan za prijave četrtak 22. t. m. do 18. uro, po možnosti pa naj klubi pošljejo prijave že prej.

Spodnje Štajersko

Šolski teden v Slovenem Gradcu. Na glavni šoli v Slovenem Gradcu je bil prirejen šolski teden z razstavo šolskih izdelkov. Razstavo so si med drugimi ogledali okrožni šolski svetnik Schneider, župan Hribnik in še več odličnikov. Obhod po razstavi je pokazal poleg pridnosti tudi iznajdljiv duh učencev. Popoloma so se učenci in starši zbrali v dvorani Heimabund k skupni slovesnosti. Ravnatelj Afritsch je podal poročilo o preteklem šolskem letu, šolski svetnik Schneider pa je pozval učence, naj pridobijo znanje uporabijo v službi domovine.

Okrožna taborišča za vzgojitelje. Ob zaključku šolskega leta so bila v vseh okrožjih na Spodnjem Štajerskem taborišča za vzgojitelje in vzgojiteljice. Za severni del Maribora se je 60 učnih moči zbralo v kmetijski šoli v Jarenini. Udeleženci tabora so obiskovali predavanja, čas tabore, nja pa so uporabljali tudi za petje, ljudske plesne, športne tekme in telesno vzgojo.

Mariborsko gledališče je gostovalo v Rušah. Dne 14. julija so člani mariborskega gledališča gostovali v Rušah, kjer so uprizorili igro »Vas pri Odesi«.

Lešnik pojde na nemško šahovsko prvenstvo. V dne 15. do 29. avgusta bodo na Dunaju šahovske tekme za prvenstvo Nemčije. Predvidoma se jih bo udeležilo 16 mojstrov, med njimi tudi štajerski prvak Lešnik.

Umrla sta v Mariboru 71 letni obratovodja v poklju Ivan Krajger in 77 letna zasebnica Marija Flöschnerjeva. V Leskovcu je po dolgem trpljenju umrla učiteljica v poklju Marija Riedlova.

Pogreb gospe Perčeve. V Zalcu so pred dnevi pokopali na tamšnjem pokopališču gospe Gertrudo Perčevo, ki je umrla v 53. letu svojega življenja. Rajnka je razen moža in drugih družinskih članov zapustila 5 sinov, ki so vsi pri vojakih.

Franc Ferne na zadnji poti. Poročili smo že, da je bil v izvrševanju svoje službe umorjen brambovec Franc Ferne. Njegovega pogreba so se med drugim udeležili tudi številni funkcionarji stranke. Ob grobu sta se poslovila od pokojnega uradni vodja Paidasch in inž. Derganc.

Vesti iz Ponikve. Strela je zažgala in upepela gospodarska poslopja in hleve posestnikov Sibala in Andrejka iz Studencev. Meseca junija so se v Ponikvi rodili 3 otroci. Umrla so Franc Senica, Peter Otrepec in Ida Spolenakova. Poročili so se železniški delavec Ludvik Grmek s poljsko delavko Marijo Surajevo, zlatar Anton Košir in krojačica Marija Ferleševa, poljski delavec Martin Močnik in poljska delavka Jožefa Rudičeva ter pomožni stražnik Mihael Zakošek in tovarniška delavka Hedvika Gorjančeva.

Nesreča otrok na vlakih so zaradi pomanjkljivega nadzorstva vedno številnejše. Zato opozarja mariborski dnevnik starše, naj pazijo, da se otroci ne bodo pregledoko sklanjali skozi okna in stikali pri vratih.

Peskus detomora. Pred sodiščem v Gradcu se je morala zagovarjati 20letna zakonska žena Berta Brijakova iz Maribora zaradi poskusa detomora. Ob odsotnosti soproga je žena zanosila z nekim mladim fantom in je marca v neki graški hotelski sobi rodila sedemmesečnega otroka, ki ji je padel, kakor se je zagovarjala, v posodo za vodo. Ker je bil otrok nedonošen in se ni moglo ugotoviti, ali je bil živ vržen v vodo, je sodišče obtoženko obsodilo samo na dve leti zapora.

Drobne zanimivosti

Odnašanje starinskih umetnin iz Cirenaike. Italijanski listi povzemajo po carigradskem tisku, da so začeli Angleži na debelo odnašati iz Cirenaike kipee grško-romanskega izvora.

Potesni sunki v Švici. Švicarski potresomerni zavod v Bernu poroča, da je bilo v sredo 14. t. m. ob 5.20 zjutraj več rahlih potresnih sunkov. Potres je bil zabeležen v Curihu, Schaffhausenu in Turgauu.

Umor policijskega komisarja v Parizu. V Parizu so te dni neznanci ubili policijskega komisarja Franka Martinuesa, enega izmed najožjih sodelavcev pariskega policijskega prefekta. Ustrelili so ga s samokresom.

Cerkvena streha se je podrla med mašo. V portugalskem mestu Caviha se je med službo božjo zrušila streha, ki je bila v popravilu. Trije verniki so bili pri tem ubiti, 23 pa poškodovanih.

Egiptovske učiteljice se lahko poročijo. Egiptovska vlada je dovolila na državnih šolah nameščenim učiteljicam ostati v službi kljub temu, če se poročijo. Odlok je bil izdan zaradi vedno večjega vpliva ženskih organizacij in zaradi pomanjkanja učnih moči. V Egiptu je približno 1 in pol milijona učencev, učnih moči pa samo 13.000. Na vsakega učitelja pride torej nad 120 učencev.

Insertati v „Jutru“ imajo velik uspeh!

Sladkor in bencin iz lesa

Iz lesa izdelujejo celulozne volne, živila in pogonske snovi

Les spada med najvažnejše sirovine v vsem gospodarstvu. Približno do polovice prejšnjega stoletja Nemčija ni poznala nobenih gospodarskih problemov v pogledu lesa. Bilo je dovolj, čeprav je število prebivalstva močno naraščalo in čeprav so mnogo gozdov izsekali, da so pridobili nova polja. Toda poraba lesa je naglo naraščala in kmalu je prekorčila normalni prirastek gozdov. Polagoma je naraščal uvoz lesa iz Skandinavije, Rumunije, Rusije in Amerike. Prišlo je tako daleč, da je morala Nemčija po večini industrijskega lesa uvažati. V novi Evropi bo treba položiti nove temelje tudi lesnemu gospodarstvu.

Mnili so časi, ko je igral les glavno vlogo samo kot kurivo in kot gradbeni in pohištveni les. Malo je sirovin, ki bi se dale tako vsestransko uporabiti kakor les. Poraba premoga, železa, soli in drugih mineralij ter nafte in petroleja, ki je odvisna od ležišč gotovih sirovin in njihove razdelitve. Zaloge lesa so pa tako velike, da jih sploh ni mogoče izčrpati, če bo izsekavanje gozdov smoteno organizirano, tako da se bodo goščave sproti pogozdovale. To velja enako i vso Evropo. Nasprotno, gozdno gospodarstvo bo tako po količini kakor po kakovosti še napredovalo.

Kemija in tehnika sta zelo dvignili pomen lesa kot sirovine. Odprla so se nova pota uporabe lesa. Zdaj izdelujejo iz njega celo plošče tako da zlepijo zelo tanke plasti lesa z umetno izdelano smolo. Take plošče se prav nič ne skrčijo in celo če leže še v vodi ostanejo nedotaknjene. — Uporabljajo se pri gradnji čolnov in kanoerij. Iz stisnjenih bukovih furnirjev izdelujejo celo nazobčana kolesa, ki so v mnogih strojih boljša od kovinskih. Po vsem novu pota in polja uporabe je odprla lesu moderna kemija. Les ni več samo kemična temeljna snov na polju izdelovanja celuloze za potrebe papirne industrije, temveč se izdeluje iz njega tudi vedno več umetne svile in celulozne volne. Tako izpodirja les polagoma naravno svilo, volno in bombaž. Izdelki iz umetne svile in celulozne volne lahko označimo kot polnovredne sirovine, ki imajo v marsikaterem pogledu celo boljše lastnosti od starih naravnih proizvodov.

Strokovni delavci v Ameriki

Vajeni smo bili smatrati Združene države za pravilnico deželo neizčrpnih delovnih moči in naravnih bogastev. Ameriška propaganda je tudi sama obilno skrbeli, da so prihajale v svet o Ameriki same fantastične številke. Trezna, nepristranska kritika pa lahko vse te podatke ovzre. To se je najbolje pokazalo v sedanjih vojni v pogledu oboroževalne industrije in števila za njo potrebnih strokovnih delavcev.

Leta 1913 je odpadlo v Ameriki na 1000 prebivalcev 68 moških in 21 ženskih delovnih moči, zaposlenih v oboroževalni industriji. Predlanskim v decembru je bilo še v oboroževalni industriji zaposlenih 37 strokovnih delavcev in 4 delavke. In še te številke lahko primerjamo samo pogojno. Letos se zahteva v Ameriki od industrijskega delavca mnogo več kakor se je zahtevalo l. 1918. Zlasti delež kvalificirane in specializirane tehnične storitve se je od prve svetovne vojne v moderni oboroževalni industriji silno povečal. S tem se je pa povečalo tudi povpraševanje po strokovnih delavcih in zahteva v pogledu njihove strokovne izobrazbe.

Da se zagotovi za letošnje leto določeni program proizvodnje v oboroževalni industriji, mora imeti na razpolago uradnih ameriških cenitvah najmanj 7.000.000

Pa tudi v prehrani igra les vedno važnjo vlogo. Listje in vejice so ljudje že od nekdaj uporabljali kot sveže ali posušene kot krmno. Nedavno se je pa kemikom po večini izumislili celo iglasto drevo, ki vsebuje hidrate. Tako priljubljeni »lesni sladkor« je zelo dober dodatek k živilski krmni. Zdal lahko pridobivajo iz lesa tudi grozdni sladkor in krmilne droži, 100 kg posušene lesene snovi da 25 kg drožne krmne, vsebujejo približno 50% beljakovine. Nobenega dvoma ni, da stopa les kot sirovina v krog snovi, ki bodo pomagale zapolniti evropsko vrzel v pogledu beljakovin. To bo zlasti važno za evropsko živinorejo.

Enako važno je tudi dejstvo, da je postal les v najnovejšem času celo vir pogonskih snovi. Postopek je izredno ekonomičen. Avto sam vozi seboj svojo tvornico pogonskih snovi, ker se izpreminja les v vdelanem generatorju v plin. Tako se je posrečila tehnična in gospodarska brezhibna ureditve tega problema. 2,5 kg lesa odtehtata 1 liter bencina. Prihranek na stroških za pogon znašajo pri avtomobilu z lesnim generatorjem v primeri z avtomobilom na bencinski pogon okrog 75 do 80%. Avtomobil na lesni generator je na bencinski pogon. Zato ni čuda, da so približno za 60% cenejši od avtomobila taki avtomobili prodrli že v mnogih evropskih deželah, in da se bodo vedno bolj širili. Lesni generator je posebno prikladen za težke avtomobile pa tudi za vlačilce v rečnem prometu in za traktorje v poljedelstvu.

Vidimo torej, da se uporabi les vsestransko in da igra v narodnem gospodarstvu vedno važnejšo vlogo. Toda vse možnosti njegove uporabe še vedno niso izčrpane. Poraba lesa bo tudi naraščala in evropsko lesno gospodarstvo ne more mimo vprašanja: Kaj je treba storiti, da si Evropa zagotovi dovolj lesa. Potreben bo v tem pogledu splošen evropski načrt, obsegajoč na eni strani izsekavanje in smoteno uporabo lesa, na drugi pa pogodovanje. Treba bo pa tudi omiliti uporabo lesa kot kuriva, kar se vedno bolj kaže, da je škoda uporabiti ga v take svrhe. Končno bo treba poskrbeti za uspešnejše zatiranje raznih lesnih škodljivcev in preprečevanje gozdnih požarov.

izolanih strokovnjakov delavcev. Toliko jih pa Amerika pod nobenim pogojem ne more spraviti skupaj. Pri vsem tem pa je razlika glede izobrazbe strokovnih delavcev med Nemčijo in Ameriko zelo velika. Nemčija ima na stari obrtniški ljudski tradiciji sloneč kader strokovnih delavcev, kakršnega Amerika nima. Treba je pa tudi računati z velikimi razdaljami v ameriškem prostoru. Ameriki je potrebno obsežno preseljevanje, če hočejo doseči, da bo imela oboroževalna industrija na razpolago zadostno število strokovnih delavcev.

Deset let zakonskih posojil v Nemčiji

V Nemčiji dajejo mladim zakoncem iz javnih sredstev posojila že 10 let. To novost je dobila Nemčija v juniju 1933. V teh 10 letih so dobili mladi zakonci v Nemčiji 1.996.839 posojil v skupnem znesku 1.127.330.000 mark. Vsako leto je torej izplačala država na posojilih mladim zakoncem nad 100 milijonov mark. Nemške družine so bile torej deležne izdatne podpore. Posojila so bila deloma vrnjena potom rojstva otrok. Za vsakega novorojenčka se namreč avtomatično odpise ena četrtina posojila. Tako je bilo v prvih 10 letih odpisanih 2.349.764 četrtin posojila. Država se je pa odpovedala plačilu dobrih 500 milijonov mark, kolikor bi bila sicer prejela, če bi mladi zakonci posojila vračali v gotovini.

IZŠEL JE

ROMAN »DOBRE KNJIGE ZA MESEC JULIJ —

PEARL S. BUCK:

„VZHOD IN ZAPAD“

Knjiga se naročnikom »DOBRE KNJIGE« že raznaša na dom. Oni naročniki, ki sami prihajajo po knjige v upravo naših listov, naj pridejo ali pošljejo tudi po novo.

V nadrobni prodaji se dobi novi roman v knjigarnah in v naši upravi v Narodni tiskarni. — Broširani izvod velja 13.— lir, vezani pa 28.— lir.

EMILIO SALGARI

KRALJICA KARIBOV
PUSTOLOVSKI ROMAN

Gusar je zamišljeno gledal za njimi, ko je »Folgore« nadaljevala vožnjo. Jara je stala zraven njega. Prijel jo je za komolec in pokazal na odhajajoče gusarje.

»Ti bodo maščevalci tvojega rodu! Kakor je tega iztrebil vojvoda s svojimi ljudmi, tako bodo ti hrabri možje zatrli Špance v Veracruzu! Vidiš jambore tamle pri morski ožini? To je silno brodovje s Tortuge!«

Morgan se jima je bil pridružil. »Že ves čas sem vas hotel vprašati, kapitan: ali mislite po opravljenem maščevanju še ostati fli-bustir?«

Po kratkem molku je Ventimiljski odvrnil: »Še eno nalogo moram izvršiti! Najti moram — Honorato!«

»Saj vendar ne more biti nikoli več nobene zveze med vama, če ji ubijete očeta!« je tiho oporekla Jara. —

Ko je »Folgore« objadrala vzhodne yucatanske

obale, je dospela do rta Catoche. Ker je bil tu otok Kuba blizu in bi bila utegnila srečati kako špansko ladjo, je previdno vozila po sredi Yucatanskega preliva, da bi laže pobegnila, če bi se pokazala nevarnost.

Naslednjo noč so obpluli severne bregove velikega polotoka. Gusar in ladijski Morgan sta mislila, da je ostala njuna vožnja po teh vodah neopažena.

Četrty dan po preplutju morske ožine pa se je na višini Termineke lagune pokazalo jadro.

»Najbrže prihaja s Kube!« je rekel nadporočnik. »Morda so nas že naznanili!«

»Preskusimo, ali so nas že izvoznili!«

»S tem, da izpremenimo smer, kapitan? Dobro, poskusimo!... Če se je ladij posrečilo uganiti, kam smo namenjeni, bomo našli vse Veracruz v orožju, in posadka bo toliko kakor potrojena!«

»Čez dve uri bo tema, Morgan! Dobro opazujva gibanje te ladje!«

Potegnila sta se v najvišji jamborni koš, da bi imela razgled po vsem obzorju. Gusar je z daljnogledom opazil, da je ladja, ki jih zasleduje, povsem velika, nemara celo fregata. Zapovedal je krmarju, naj krene proti severu. Tako bi se potem zdelo, kakor da je »Folgore« namenjena v Louisiana. In res se je gibčno obrnila in ob ugodnem vetru zaplula naprej.

V tem se je znočilo, in nadaljnje razgledovanje je bilo onemogočeno. Toda kapitan in nadporočnik sta ostala na palubi, ker sta se bala presenečenja. Podvojila sta straže in poklicala topničarje k topovom.

Že je bilo polnoči, ko sta stražarja v jambornih koših javila, da se na obzorju ostro riše svetla točka. Zvezda ni mogla biti, kajti debela plast oblakov je pokrivala vse nebo. Očitno je bila luč kake ladje.

»Ni dvoma! Zasledujejo nas!« je rekel Morgan. »Ta ogleduh nam lahko pokvari vso odpravo!«

»Tedad treba osvetliti našo zastavo z bliski topov!« je gusar odgovoril.

Nenehno je opazoval svetlo točko.

»Spustite šest čolnov na jadra v morje!« je ukazal nazadnje. »Izberite zanje 80 najpogumnejših ljudi!«

»Mar mislite fregato s čolni napasti?« se je Morgan začudil.

»Da, a šele potem, ko izgubi jambore! Vi boste poveljevali čolnom, jaz pa »Folgore!«

Nekaj minut pozneje je gusarska ladja zakrenila na levo, in čolne, zasedene z močno oboroženim moštvo, so spustili v morje.

Med tem je bilo videti, kako je tuja jadnica z neverjetno točnostjo in hitrostjo sledila gusarski ladji.

Ko so bili vsi vkrcani, je kapitan ukazal nadporočniku: »Vi se držite v temi, jaz pa pustim »Folgore« osvetljeno! Če bi jo videli v nevarnosti, se skrivaj približajte in udarite kakor blisk!«

Čolni so odrinili in takoj izginili v nočni temi. Gusar se je hotel vzpeti na mostič, kar je zagledal pred seboj človeško senco.

»Jara, kaj delaš tu?«

»Hotela sem videti, kaj se godi!«

»Vrni se v kajuto, dete! Španci nas zasledujejo, gledati moramo, da se ubranimo! Kmalu bodo za-grmeli topovi!«

Nato se je obrnil k posadki:

»Prižgite svetilke in pripravite vse za napad!«

Na širnem Campeškem zalivu je bilo tema. Vse je bilo mirno. Le kdaj pa kdaj je kak val zamolbno udaril ob deske »Folgore«, ki je skoraj negibno ležal na modrikastočrni vodi. Tudi veter se je bil poleg in je le slabotno pihal skozi konopce.

Posadka je stala na svojih mestih. Tleča netila strelec so širila okrog sebe pošasten soj.

Visoko postavbo Črnega gusarja je oblivala luč velikih svetilk na levi in desni strani ladje. V svoji črni obleki, z dolgim črnim peresom na širokokrajnem klobuku, je bil videti oblasten in strašen kakor morski bog, ki se je vzdignil iz mokrih prepadov, da razbrzda vihar. Mornarji pri konopcih so čakali njegovega migljaja, takisto kakor topničarji pri cevih.

Na njegovo povelje se je »Folgore« zasukala in mahoma zaplula sovražniku naproti.

Tedad je veter prinesel klic: »Kdo ste?«

Poveljnik je na vsa pljuča zavpil skozi trobilce: »Španci! Stojte! In kdo ste vi?«

»Španska fregata!«

Ventimiljski se je ozri po svoji šestorici čolnov. V temi jih ni bilo več razločiti.

»Začnimo!« je kričnil ljudem. »V pravem trenutku se bo Morgan že pokazal! Ohej! Pali!«